

Bijlage 2 Wijkgroenplan Zuid (2011)

In het wijkgroenplan worden **projecten** beschreven om het groen op wijkniveau te ontwikkelen aan de hand van bewonerswensen. Een groot deel van de projecten is inmiddels uitgevoerd. De totstandkoming van het wijkgroenplan heeft geleid tot meer **wensen en aandachtspunten** voor het groen en de openbare ruimte in de wijk dan er met het beschikbare budget kan worden gerealiseerd. Dit heeft geresulteerd in een lijst van wensen van bewoners en gesignaleerde knelpunten en kansen door de gemeente. Onderstaand zijn deze projecten en wensen uit het plan overgenomen, met de bijbehorende actuele status. Niet uitgevoerde projecten zullen de komende jaren worden meegenomen.

projecten in wijkdeel Lunetten:

- verbeteren waterkwaliteit

De dam in het inundatiekanaal wordt vervangen door een brug waardoor de doorstroming van het water toeneemt. Door de dam te verwijderen wordt het kanaal begaanbaar voor kano's en schaatser. Het inundatiekanaal is een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie; het militair verleden kan meer zichtbaar worden door de brug een militaire uitstraling, zoals bijvoorbeeld een geniebrug (Baileybrug). Dit project is uitgevoerd. De waterkwaliteit van de aansluitende wateren is hierdoor niet structureel verbeterd.

- vergroenen 'As Musekon'

Dit project bestaat uit het aanbrengen van beplanting in het water en/of op oevers, als dit beheersmatig en technisch mogelijk is. Het gaat om muurvegetatie op de kademuren of creëren groeiomstandigheden waardoor de muurvegetatie zich spontaan kan ontwikkelen en om aanplanten van (inheemse) bomen langs de gracht aan de zijde van het winkelcentrum. Dit project is niet uitgevoerd. De haalbaarheid is in 2021 onderzocht.

- vergroenen binnenterreinen

Dit project bestaat uit een pakket van vier maatregelen. (1) binnenterreinen aanplanten met diverse bomen, afhankelijk van kabels en leidingen in de ondergrond; (2) bewoners stimuleren geveltuinten aan te leggen i.s.m. Wijkbureau Zuid; (3) aanleg van groene plekken, plantsoentjes, groene speelplekken, hagen etc. en (4) indien de aanleg van bovenstaand groen niet mogelijk blijkt, kan overwogen worden plantenbakken te plaatsen. Dit project loopt. Het initiatief en het beheer ligt bij de bewoners. Bij voldoende draagvlak ondersteunt de gemeente, bijvoorbeeld bij compensatie aanplant bomen. Er volgt ondersteunend beleid t.a.v. natuurlijk spelen zodat dit niet langer in strijd is met de 'Wet Attractiebesluit Speeltoestellen'.

- groene gevels De Musketon (reserveproject)

Het aanbrengen van gevelgroen met een technische (water- en grond) constructie, afhankelijk van technische en beheersmatige haalbaarheid) of het aanbrengen van klim- en leiplanten. Beide alternatieven zijn afhankelijk van technische en beheersmatige haalbaarheid. Dit reserveproject is nog niet uitgevoerd.

- herstel sloot (reserveproject)

Een van de wensen vanuit het BOL is de gedempte sloot in de Houtense Vlakte weer uit te graven. Dit project is in 2019 uitgevoerd, echter niet zoals op kaart aangegeven. De sloot langs de zuidzijde van de Houtense Vlakte is uitgegraven en heeft een flauw oplopende natuuroever. Aan de westzijde vertakt deze zich in twee doodlopende slootjes.

wensen en aandachtspunten:

onderdoorgang Waterlinieweg

Dit tunneltje is via de Oude Liesbosweg de verbinding tussen Hoograven en Lunetten. Bewoners ervaren het als sociaal onveilig omdat het een smal, laag en donker tunneltje is. Dit gevoel kan worden weggenomen met meer ruimte en licht. Met verlaging van het voetpad tot het fietspadniveau wordt dit ruimtelijk effect bereikt. Daarbij kan het ook als verbinding voor dieren gaan dienen. Realisatie: Mogelijk bij groot onderhoud of andere investering.

viaduct 't Goyplein

Het verbeteren van de kwaliteit van de onderdoorgang geeft de fiets- en wandelverbinding tussen Hoograven en Lunetten meer betekenis als belangrijke verbinding tussen beide wijken. Daarnaast kan 't Goyplein meer cachet krijgen als entree van de stad komend vanaf de Waterlinieweg. Bijvoorbeeld door bijzondere boombeplanting, aansluitend op de lusweg-'t Goy. Realisatie: Mogelijk bij groot onderhoud.

brug Beatrixpark

De brug over de gracht tussen Lunet 3 en 4 kan worden verhoogd waardoor in de winterperiode het water eerder dicht vriest. Dit maakt schaatsommetjes rondom de lunetten mogelijk. Realisatie: Reeds uitgevoerd vanuit het Wijkwaterplan Zuid

De Koppel

Park De Koppel heeft een natuurlijk karakter. Dit leent zich voor spelen in de natuur met bijvoorbeeld natuurspeeltuinen of indirecte speelaanleiding, zoals een liggende boom. Kinderen komen daarmee al spelend in aanraking met natuur.

Realisatie: Aanleg en beheer natuurspeeltuin mogelijk via De Koppelsteede

Lunettense Ring

Deze lusweg door Lunetten heeft een kenmerkende boombeplanting van rijen lepen. Daar waar hiaten in de rijen zijn ontstaan kunnen nieuwe bomen worden geplant. Een grasberm is ook onderdeel van de bomenrijen. Deze kan op plaatsen waar dit mogelijk is worden aangelegd door het verwijderen van overbodige verharding.

Realisatie: Mogelijk via groot onderhoud aan de weg en boomonderhoud.

Inundatiekanaal

Het Inundatiekanaal is een belangrijke historische lijn van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Met dit kanaal werd het land voor de lunetten onder water gezet om de vijand te weren. Inmiddels heeft het zich ontwikkeld tot een belangrijke ecologische lijn. De beleving van de historie en ecologische waarden kan verbeterd worden door verblijf en routes een prominenter plek te geven. Dit kan in combinatie met het verduidelijken van (historische)

beplanting. Ook het bereikbaar en bruikbaar maken van het water door de aanleg van bijvoorbeeld kleine aanlegsteigers voor kano's versterkt het gebruik van dit water. Door de koppeling met de grachten van Lunet 3 en 4 kunnen deze via het water worden ervaren.

Realisatie: Mogelijk op termijn via programmering Meerjarengroenprogramma en/of Projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie.

singels

Deze groenblauwe drager van natuurlijke waterlopen in Lunetten heeft een hoge natuurwaarde door natuurlijk beheer. Het brengt de natuur diep de wijk in. Bijna elk erf of hof ligt aan één van de natuurlijke singels en is daarmee een belangrijk groengebied voor de buurt. Dit kan een extra impuls krijgen door aandacht te schenken aan verblijfsruimtes in de vorm van bankjes in samenhang met wandelpaden. Belangrijk hierbij is dat de inrichting ervan zich voegt naar de natuurlijke sfeer.

Realisatie: Mogelijk via Leefbaarheidsbudgetaanvraag door bewoners.

talud Waterlinieweg

Onderaan het talud van de Waterlinieweg en langs het volkstuintencomplex lopen sloten. De oevers van deze sloten kunnen een hogere ecologische waarde krijgen door de aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Realisatie: Mogelijk via uitvoering Wijkwaterplan

tussen de sporen

Dit geïsoleerd liggende gebied is een onderdeel van het voorland van de vier lunetten. Dit voorland werd bij militaire dreiging onder water gezet om de vijand te weren. Vanuit deze bijzondere (cultuurhistorische) betekenis is het gewenst dit gebied open en groen te houden/maken. Dit kan tevens als basis dienen voor het ontwikkelen van recreatie en/of stadslandbouw in het gebied. Het kan een belangrijk groen uitloopgebied voor bewoners van Lunetten, Hoograven en Sterrenwijk worden.

Realisatie: Mogelijk door aan te sluiten op diverse ontwikkelingen in het gebied en/of uitvoering van Gebiedsvisie De 4 Lunetten op de Houtense Vlake.

verbinding Amelisweerd

Dit is de belangrijkste fiets- en wandelverbinding naar de landgoederen van Amelisweerd. Met de koppeling aan een toekomstige verbinding langs de Oud-Wulverbroekwetering ontstaan wandelommetjes door dit voormalige inundatieveld van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Realisatie: Mogelijk door al voorziene langzaamverkeersroute Lunetten-Uithof.

verbinding Lunet 1 t/m 4

Het verbeteren van deze verbinding over de sporen tussen de verschillende lunetten maakt het aantrekkelijk verschillende ommetjes richting Lunet 1, Kromme Rijn en de schitterende begraafplaatsen Soesterbergen en Kovelswade ten noorden van het spoor te maken. De verbetering ervan kan ook de historische relatie tussen de verschillende lunetten duidelijk maken.

Realisatie: Mogelijk door aan te sluiten op diverse ontwikkelingen in het gebied en/of uitvoering van Gebiedsvisie De 4 Lunetten op de Houtense Vlake.

verbinding Maarschalkerweerd

Een wandel- en fietsverbinding onder de sporen langs de Oud-Wulverbroekwetering geeft Lunetten een directe verbinding met de sportvelden van Maarschalkerweerd. Het is daarnaast een vergroting van de ommetjes. De Oud-Wulverbroekwetering kan hierbij ecologisch waardevol worden door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, waardoor het als ecologische verbinding kan gaan functioneren.

Realisatie: Mogelijk door reeds voorziene langzaamverkeersroute Lunetten-Uithof.

waterverbinding

De Oud-Wulverbroekwetering loopt onder het spoor door een lange koker. Om samenhang in de waterstructuur aan te brengen is zoveel als mogelijk zichtbaar water van belang. Open water zorgt ook voor de landschappelijke en ecologische verbinding tussen Lunetten en het terrein tussen de sporen.

Realisatie: Technisch niet mogelijk.

woonerven en hoven

Een kenmerk van Lunetten zijn de woonerven en binnenhoven. De erven zijn hoofdzakelijk verhard en dienen veelal als parkeerplaats waartussen veel plantsoenen en perken liggen. De hoven zijn vaak weelderig groene binnenruimten tussen de gebouwen. Deze hoven zijn rijkelijk voorzien van speelplekken en informele verblijfsruimten. Vaak zijn beide gefragmenteerd ingericht wat veel restruimte en ondefinieerbare plekken veroorzaakt. Deze verwaarlozen snel. Om dit tegen te gaan is het belangrijk constant aandacht te hebben voor het onderhoudsniveau. Bij eventuele herinrichting van de hoven is het noodzaak extra aandacht

te schenken aan de overgang tussen privé en openbaar terrein. Deze overgangen zijn vaak onduidelijke, rommelige zones en bepalen hierdoor de kwaliteit van een hof. Voor de erven geldt dat bij een herinrichting aandacht moet uitgaan naar een eenduidige parkeeroplossing, nu is het vaak rommelig en daarom worden ook auto's geparkeerd op plekken die voor een ander gebruik zoals spelen en verblijf zijn bedoeld.
Realisatie: Mogelijk bij herinrichting.

Bijlage 3 Burgertop (2017)

Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. In het Omgevingsbesluit staan regels om participatie te borgen. Bewoners van Lunetten hebben zelf een 'Burgertop' georganiseerd. De kerngroep Buurtbudgetten nodigden op loting 1200 (10% van de huishoudens in Lunetten) uit. Aan wijkbewoners die voor deelname deze Burgertop waren ingeloot werd gevraagd wat zij belangrijk vonden voor de toekomst van Lunetten. Ruim tachtig Lunettenaren spraken met elkaar. Dit leverde een serie onderwerpen op die deze Lunettenaren belangrijk vinden voor de toekomst van Lunetten.

De gemeente heeft de betrokken partijen en de bewoners die deelnamen aan de Burgertop, uitgenodigd voor een serie workshops. Een behoorlijk aantal mensen (in totaal 130 mensen) kwam en deed mee. Tijdens die workshops ging men aan de slag met de onderwerpen die vanuit de Burgertop werden benoemd. De onderwerpen werden verder uitgewerkt en vormden de input voor de omgevingsvisie Lunetten.

Een van de thema's van de Burgertop was: **wonen in het groene park**. Hieronder worden de ideeën en wensen die naar voren zijn gekomen samengevat.

Het doel is om een samenhangende parkstructuur te maken zowel ecologisch als recreatief.

Met rondom Lunetten groen inclusief een Noord -Zuid verbinding: '**Lunettense Limeslint**'.

Hiermee wordt een oplossing gerealiseerd:

- Die een verrijking is van de bestaande ecologische structuur
- Waar mensen en dieren van profiteren
- Die invulling geeft aan verbinden en ontmoeten

Door het verbinden van de **groen- en waterstructuren** tussen Noord en Zuid wordt:

- Het mogelijk een verbinding met Amelisweerd te ontwikkelen
- De oeverstructuur versterkt en over beplanting van de waterwegen opgeheven.
- Het mogelijk blokkeringen op te heffen en duikers te verwijderen
- De groenstroken ontwikkeld

Bij het **Lunettense Limeslint** zijn de volgende aandachtspunten gegeven:

- Maak witte wandelpaden (zoals in Frankrijk), licht asfalt in plaats van zwart
- Zorg voor een pad voor rollators
- Zorg voor voldoende bankjes
- Maak voldoende openbare toiletten

Het groene park biedt **vele mogelijkheden voor recreatie**; de aandachtspunten:

- Breidt Koppelsteede uit tot tiergarten (ref: Keizergarten in Oberhausen)
- Maak de Romeinse grens zichtbaar
- Zorg dat er een speeltuin komt
- Maak picknick en barbecue plekken
- Zet er ligstoelen neer zoals in het Wilhelminapark
- Zorg voor gepaste horeca in het park
- Gebruik het park voor kunstprojecten
- Maak een vlinderpad
- Benadruk wat er nu al goed is

Versterk het **algemene groen** in de wijk door aandacht voor en realisatie van:

- Groene daken
- Het storten van voedsel voor vogelkasten
- Een broedplaats voor de ijsvogel in de aarden wal Lunet IV
- Tuinverzorging, boomspiegels, divers groen en andere

Bijlage 4 Workshops omgevingsvisie (2018)

De Omgevingsvisie Lunetten past binnen de Omgevingswet (verwacht 1-1-2023).
De ambities van de Omgevingsvisie Lunetten:

1. Lunetten wil een voorbeeldwijk zijn op het gebied van **duurzaamheid** in Utrecht
2. Lunetten wil **wonen in het park** Lunetten
3. Levendigheid, **verbinden en ontmoeten** staan in het hart van Lunetten

ontwikkelingen

- 340.000 inwoners in 2016 naar ongeveer 410.000 inwoners in 2040
- Op de Ring komt veel doorgaand en regionaal verkeer samen: moet doorstromen
- station kan rol spelen in het ov-netwerk rondom Utrecht Science Parc
- toekomstvisie Maarschalkerweerd (i.o.) recreatieve/sportieve vergroten/landschappelijke en cultuur-historische waarden versterken.
- op lange termijn is de ambitie de Waterlinieweg als stadsboulevard in te richten.
- geen verdichtingsopgave (i.t.t. meeste andere wijken)

ambities en wensen

1 duurzame wijk

- energiebesparing
- aardgasvrij
- opwekking schone energie in de wijk
- voorkomen effecten van droogte
- verminderen wateroverlast
- verbeteren waterkwaliteit
- water om in te varen
- bewoners gaan zelf aan de slag
- groene daken én zonnepanelen
- voor 2050 helemaal circulair (afval = grondstof)
- ruimten efficiënter gebruiken
- Lokale deeleconomie

2 wonen in park lunetten

- Beatrixpark en park de Koppel en het groen in de wijk
- één van de belangrijkste thema's (Burgertop, 4 november 2017. workshops 2018)
- groen moet zelfs nog beter
- geen verdichtingsopgave, bouwen niet ten koste van groen
- historisch waardevolle structuren: Nieuwe Hollandse Waterlinie, Inundatiekanaal, Houtensepad, Oud-Wulverbroekwetering en Koppeldijk, historisch slotenpatroon
- bloemkoolwijk=woonerfwijken (1970-85) na 40 jaar -> groot onderhoud nodig
- groene binnenterreinen
- langzaam verkeer kortste routes, autoverkeer rondom
- bewoners trots op de wijk, werken aan positief imago
- eenvormig, saai, kronkelpaden = moeilijk oriënteren: dat kan beter
- zorg voor iconen, informatie voor bezoekers
- samen zorgen voor groen, saamhorigheid versterken
- meer verbindende routes, verbinden beatrixpark met park de koppel, kansen om te ontmoeten, rondje lunetten
- binnenterreinen meer divers en met elkaar verbinden: meer kans om te ontmoeten

- betere doorstroming van wonen binnen wijk
- betaalbare seniorenwoningen
- spannende architectuur, bestaande aanpassen, groene gevels
- behoud dorps karakter
- groene tuinen ipv tegeltuinen
- zoneren van groen: groen voor mens tegenover ecologisch groen (groen met rust)
- bestaande groenstructuur (vooral groene kader) beter benutten, ecologischer ook
- natuurbeleving langs water , water schoner en ecologischer (HDRS)
- verbindende sport/recreatieroutes
- verbreding A12, A27 - luchtkwaliteit in wijk verbeteren: langzaam verkeer voorrang (autoluw)
- herkenbare, aansluitende fietsroutes, verbetering/verbreding route Inundatiekanaal
- duurzame mobiliteit , hups, NS station centraal

3 levendigheid, verbinding en ontmoeting

- minder tevreden over de voorzieningen en horeca, weinig levendigheid ervaren
- eenzaamheid neemt toe -> belang van ontmoeten en verbinden (65-plussers groeit)
- breder winkelaanbod, maatschappelijke voorzieningen, dienstverlening, musketon
- uitstraling winkelcentrum gedateerd en naar binnen gekeerd -> uitstraling verbeteren
- maak van gezondheidscentrum + winkelcentrum + musketon één geheel
- en bereikbaar maken voor langzaam verkeer
- fiets/wandelboulevard Poort <-> station .. beiden zones beter benutten + herkenbaar
- fijne ervaring belangrijker dan product : aantrekkelijke openbare ruimte
- binnenterreinen goede basis voor samenwerking, ontmoeting en zelfbeheer
- rol kunst en cultuur om ontmoeting en verbinding te versterken
- multifunctioneel maken van voorzieningen waaronder sportterrein en groen

hoofdpunten vanuit workshops m.b.f. groen

- groen zorgt voor woongenot: minimaal behouden, liever versterken
- verbinden van parken en groenzones dmv groen
- binnenhoven als ontmoetingsplekken
- meer diversiteit in groen, zoneren van rust/natuurlijk versus vermaak/cultuurlijk
- hart van Lunetten (of centrale as) versterken identiteit, bereikbaar per langzaam verkeer
- groen dat zorgt voor bufferen van water en hitte

Bijlage 5 Wandel enquêtes GOL (2021)

Bewoners en bezoekers van Lunetten is gevraagd mee te doen aan enquêtes over het groen in Lunetten. Deze vonden plaats van april tot en met juni 2021. Vanwege Covid 19 is gekozen om dit individueel of in kleine groepjes te doen, waarbij de deelnemers langs drie uitgestippelde wandelroutes langs 44 punten verspreid over de wijk werden geleid. Deelnemers konden bij ieder gewenst punt starten of eindigen. Op deze punten werden vragen gesteld en suggesties gedaan voor gebruik, inrichting en beheer. Bij iedere vraag werd de mogelijkheid gegeven om opmerkingen te plaatsen of nieuwe suggesties te doen. Voor vier items zijn potentieel geschikte plekken vooraf in kaart gebracht met daarbij de vraag of de plek geschikt is voor het idee: vlinderroutes, hondenspeelweiden, entrees en het tegengaan van verbraming.

De wandelenquêtes werden in het algemeen positief gewaardeerd. Er werden per vraag tussen de 65 en 250 antwoorden gegeven. Dat impliceert dat er minimaal 250 deelnemers waren, maar het werkelijke aantal deelnemers zal tussen de 300 en 400 geweest zijn.

Door het groot aantal deelnemers is een waardevolle bron van meningen over de waardering en het gebruik van de openbare ruimte beschikbaar gekomen. Ook werden talrijke voorstellen gedaan. De resultaten zijn gebruikt als belangrijke input voor de plankaart, voor zover er duidelijk een voorkeur bij de deelnemers bestond (d.w.z.: aantal voorstemmers minimaal 2 maal zo groot als aantal tegenstemmers). De voorstellen waarbij niet duidelijk één mening de voorkeur had zijn opgenomen in de Groene Burgertop in oktober 2021. Dat geldt ook voor de wat meer complexe vraagstukken.

De antwoorden en ideeën zijn door leden van de werkgroep verzameld, gegroepeerd en geanalyseerd. Vervolgens is gekeken naar de meest overheersende mening en naar voorstellen die elkaar aanvullen. Dit heeft geleid tot een zeer uitgebreide analyse, waarbij de resultaten bij 5 thema's zijn ondergebracht met daaronder weer een aantal terugkerende aandachtspunten. Deze zijn in de toelichting hieronder beschreven en te beschouwen als eindresultaat van de enquêtes.

de vragen in de wandel enquête betroffen 5 thema's :

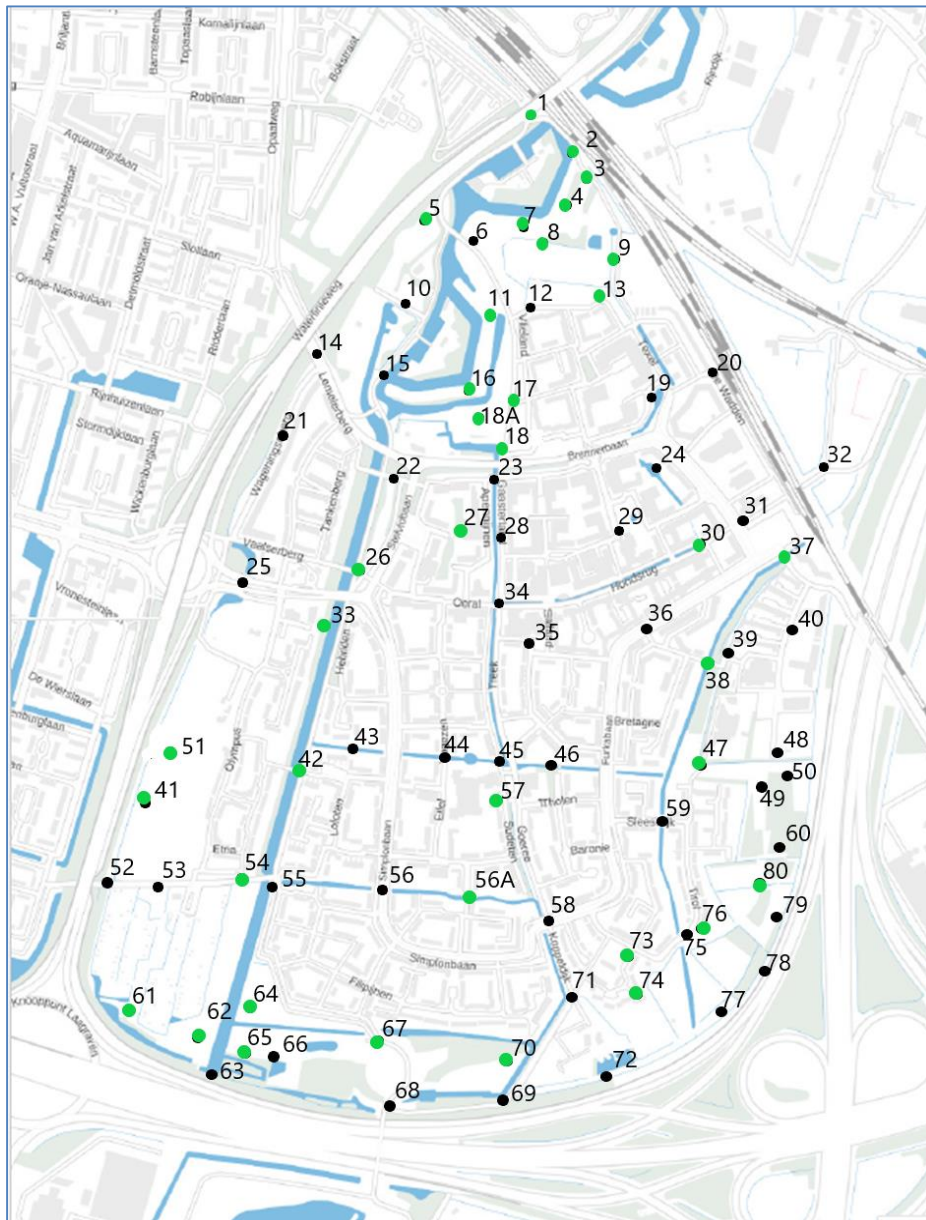
bomen en struiken voor de toekomst

multifunctioneel recreatief gebruik

honden: richtlijnen en voorzieningen

klimaat en milieu

water in de wijk

Figuur 41 totaal van alle vraagpunten: groene punten zijn tijdens de wandel enquêtes benut, zwarte punten zijn daaraan toegevoegd t.b.v. de Groene Burgertop

bomen en struiken voor de toekomst

meer bomen ?

Weinig opmerkingen over méér bomen, wel vaak dat minimaal het huidige aantal bomen behouden moeten worden. En uit de antwoorden kun je ook afleiden: hou open waar het nu open is.

boomsoorten

Inheems wordt een aantal maal genoemd. Eenmaal wordt de suggestie gedaan om eiken te vervangen door zachte berk op natte plekken (deze boomsoort zie je nauwelijks in Lunetten). Populieren vervangen als het moet, maar dan gefaseerd; het merendeel wil het zelfde beeld behouden. Anderen vinden dat er wel wat anders mag: gemengd of hoogstamfruit.

fruitbomen

Het planten van fruitbomen wordt door meeste mensen positief ontvangen. Over voedselbos is men minder positief. Een plukhaag en fruitbomen ziet men wel als mogelijkheid.

oeverbegroeiing

Ook hier wil de meerderheid maximaal bomen behouden. Oevers met alleen moerasplanten en pluksgewijs struiken vindt aanzienlijk minder bijval. Maar doorkijkjes vindt men weer wel heel belangrijk, om zicht te houden. De struiklaag mag wel vaker (gefaseerd) afgezet worden.

kappen

Er zijn veel zorgen over kap. Waarom moet er overal worden gekapt, vraagt men zich af. Over dunnen en deels omvormen naar hakhout in bosvakken zijn de meningen verdeeld. Voorstanders wijzen wel op faseren.

struiklaag

Over het algemeen heeft men duidelijk liever minder bramen. Dat wil men door op minder plekken bramen te handhaven, dus op sommige plekken geheel weg te halen of op zijn minst flink terug te snoeien. Bij De Kuil is deze behoefte het grootst. Bij punt 47 (tegenover Salzburg) het kleinst.

Er is groot enthousiasme over een vlinderroute. Indirect betekent dat bosrandontwikkeling, dus een meer gevarieerde struiklaag (bij 3 van de 4 locaties ligt de vlinderroute langs een bosrand). Veiligheid wordt een aantal maal genoemd; geen dichte struiklaag waar dat sociaal of verkeerstechnisch onveiliger maakt.

Regelmatig is opgemerkt dat er meer wintergroen struweel mag: vooral in bosstroken langs de snelwegen of om (visueel) te bufferen. Hagen worden in deze context ook genoemd.

multifunctioneel recreatief gebruik

entrees en bewegwijzering

Uit de reacties blijkt dat hier geen prioriteit ligt. Over het algemeen geeft men aan een duidelijke ingang voor de beide parken niet nodig te vinden of heeft er geen mening over. Een informatiebord is eventueel wel op zijn plaats bij punt 1. Bij punt 14 zou men een bijzondere boom een mooie markering vinden voor de ingang. Ook voor 62 en 76 wordt een bijzondere boom(groep) relatief vaker gewaardeerd. Een poort van bomen ziet men bij 67 het meest voor zich, evenals een informatiebord.

Informatieborden en bewegwijzering vindt men niet echt nodig. Sommige deelnemers wijzen op bemoeizucht/bemoedering en onnodige verrommeling (waarom overal steeds borden ?)

kunst

In het totaal van voorstellen en reacties komt kunst slechts incidenteel voor. Kunst in de openbare ruimte is niet iets waar men meteen warm voor loopt. Indirect komt dat naar voren door het vaak gedane verzoek om het groen er 'gewoon te laten zijn'. Af en toe wordt een concrete suggestie gedaan, zoals het verlichten van de bijzondere bruggen over het Inundatiekanaal. Of een drieluik van met elkaar aansluitende kunstwerken bij punt 64.

meubilair

Op heel veel plekken worden suggesties gedaan om voorzieningen te plaatsen: schaaktafels, picknicktafels, bbq, houten hangmatten, fitness, bootcamp. De wens voor een festivalterrein wordt slechts één maal genoemd. Het lijkt erop dat er ongeveer evenveel voorstanders als tegenstanders zijn voor het plaatsen van extra meubilair.

Voorstanders zien de behoefte vooral in de buurt waar zij wonen. Een zorgvuldige gekozen plek, een goede inpassing en een passend, sober ontwerp wordt vaak als voorwaarden

genoemd. En houd vooral rekening met het effect op de buurt, de nabijgelegen woningen; voorkom oneigenlijk gebruik en overlast; zorg voor handhaving. Zorg dat voorzieningen toegankelijk zijn voor invaliden. En dat het veilig is, sociaal veilig voelt ('verlichting' wordt vaak genoemd) en schoon blijft ('meer afvalbakken' wordt opvallend vaak genoemd). Tegenstanders van meer meubilair geven aan dat het beeld wordt verstoord (verrommeling), te veel bedacht is, vandalismegevoelig is en veel onderhoud vraagt.

kinderen

Op veel plekken worden opvallend vaak suggesties gedaan om kinderen buiten te laten spelen: klimbos, natuurspeelplek, klimtoren, trampoline, blotevoetenpad, kabouterpad, knuppelpaadje, pontje, glijbaan, lange schommels, waterspeelplek...

activiteiten

De behoefte aan een zwemplek wordt vaak genoemd bij de opmerkingen. En ook dat schaatsers het water op moeten kunnen. Een enkeling noemt de mogelijkheid van een kanoroute. En ook visplekken worden voorgesteld. Over het uitlaten van honden is tijdens de enquête, gevraagd en ongevraagd, veel gezegd. Ongeveer twee derde van de deelnemers ondervindt overlast van honden en vindt dat het echt anders moet. Zie hiervoor het volgende thema.

rustplekken voor natuur

Als tegenhanger voor alle druk wordt geregeld genoemd dat er rustplekken nodig zijn m.n. voor vogels; plekken die ontoegankelijk zijn, waar natuur zijn gang kan gaan en geen beheer plaats vindt.

paden

Regelmatig komt aan de orde dat fietsers en wandelaars 'botsen'. Het leidt soms tot onveilige situaties, bijvoorbeeld bij de kruisingen in het Beatrixpark en (vaak genoemd) langs de oostzijde van het Inundatiekanaal. Het scheiden van voetgangers en fietsers wordt vaak als oplossing genoemd, maar ook goede sluzen en handhaving. Kan het wandelpad langs het Kanaal breder, aan de andere zijde, of los van het fietspad door bijvoorbeeld een vlonderpad in de oever aan te leggen?

groene omloop

De al lang gekoesterde wens voor een Groene Omloop is tijdens de enquête niet specifiek aan de orde gekomen in de vragen. Een aantal deelnemers meldt dat tijdens herinrichting en aanleg van paden hiermee rekening gehouden moet worden.

honden: richtlijnen en voorzieningen

regelen en handhaven

Veel deelnemers noemen dit als belangrijke oplossing. Er is nu te veel onduidelijkheid over wat wel en niet mag. Veel mensen ondervinden overlast. Begrenzing is nergens toegepast (hekjes, hagen, ongemaaide stroken). Borden zorgen soms voor verwarring over de plek en omvang van een losloopgebied of hondentoilet.

honden en natuur

Men ziet vooral honden in kwetsbare natuur als probleem. Verstoring, graven, bodem- en waterverrijking (vervuiling). Vooral de kanaaloevers, de oevers van de fortgrachten, de bloemrijke hooilandjes en de grasdijk naast het kanaal in het zuiden van de wijk worden genoemd als knelpunten waarvoor een oplossing nodig is.

hondenspeelweiden

Bij de toelichting van de enquête is het idee geopperd om vier grote hondenspeelweiden in Lunetten te maken. Verder in het park geldt dan de regel: honden aangelijnd. De hondentoiletten blijven. Een hondenspeelweide is een door hagen of laag hekje afgesloten gebied van circa 20 x 80 m. Er zijn 10 plekken voorgesteld die mogelijk geschikt zijn (voldoende ruimte, geen kwetsbare natuur) en verspreid door beide parken liggen. Deze locaties zijn los van de huidige losloopgebieden geselecteerd. Criteria waren de situering, oppervlakte, het ontbreken van hoge natuurwaarden, veiligheid en spreiding door de wijk. Uit de antwoorden wordt duidelijk dat men niet erg voorstander is van hondenspeelweiden. Uitgezonderd één locatie (locatie 47 heeft evenveel tegen- als voorstemmers) is het percentage tegenstemmers groter dan het aantal voorstemmers. Onduidelijk is of dit een uiting is van algemene aversie tegen honden in het groen of dat ook hondenbaasjes hondenspeelweiden niet zien zitten. Voor Park De Koppel komen 61-62 en 47 als beste locaties naar voren. Deze liggen mooi verspreid. Eventueel is 64 een alternatief voor 61-62 mocht het combineren met andere wensen niet realiseerbaar zijn. Voor het Beatrixpark komen 13 en 17 het meest in aanmerking, waarbij de kanttekening dat er grotere weerstand is tegen een hondenspeelweide dan bij De Koppel. Voorstanders stellen als voorwaarde dat voorzieningen moeten worden getroffen om de aangegeven plekken aan te duiden. Als alternatief is locatie 8 nog te gebruiken, uitgaande van het inrichten van een beperkt deel van deze locatie voor honden (wat ook door hondenbezitters wordt voorgestaan).

park	locatie	% voor	% tegen
Beatrixpark	8	24	62
	13	31	58
	16	14	
	17	33	60
	18a	16	74
Park De Koppel	47	45	45
	54-62	14	78
	61-62	41	42
	64	34	45
	80	28	72

klimaat en milieu

vergroenen

Het vergroenen van de omgeving van de scholen (Goeree) vindt grote bijval. Er worden veel suggesties gedaan die elkaar kunnen aanvullen: klimplanten tegen de gevel van de gymzaal, groenstrook langs de gymzaal, plantenbakken, samen met kunstenaar kunstwerk vergroenen, gras in de verdiepte kuil met haag erlangs, groene daken, het water weer met elkaar verbinden, stoep vervangen door groenstrook, plukbos, educatiegroen. Aandachtpunten zijn er ook: voorkom gevelschade (oplossing is houten voorzetwand), zorg dat inbraakmogelijkheden verminderd worden, veiligheid.

kademuren

Over de harde, steile kademuren (Hondsrug) was opvallende unanimititeit bij de deelnemers. Vrijwel iedereen vindt muurbegroeiing hier een goed voorstel. Eventueel kan dat bereikt wordt door smalle moerasbakken onder de muur in het water te plaatsen (zie Singel, onder de Wittevrouwenbrug). Sommige deelnemers willen verder gaan en zien ook groene gevels voor zich. Er wordt gevraagd om goed onderhoud van de muren, een niet te rommelig beeld en zitplekken aan het water, bijvoorbeeld treden aan de zonnige zijde.

water in de wijk

waterkwaliteit

Vaak wordt de ongunstige waterkwaliteit genoemd. Voorwaarde is: zorg eerst dat de waterkwaliteit op orde is, het water weer stroomt en er geen drijfvuil is.

zicht op water

De algemene opvatting is: hou het zo. De afwisseling van bomen, struiken en doorkijkjes wordt gewaardeerd. Hooguit kan er een enkele boom weg. Het is een kwestie van bijhouden, dat wil zeggen de struiken af en toe snoeien. Wel aandacht voor het zicht als je met de fiets vanaf de bruggen komt: zorg dat het kruispunt van bruggen en (fiets)paden overzichtelijk en daardoor veilig is. Zorg ook dat de beplanting niet over de paden groeit. Er zijn suggesties om in en langs het water te recreëren door de aanleg van steigers, vlonders met bankjes, een vlonderpad en zwem-, vis- en speelplekken. Op het fietspad wordt steeds meer gewandeld; er zijn wensen en suggesties om het fietsen en het wandelen te scheiden.

oevers

Natuurlijke oevers met moerasplanten, meer waterplanten en ook visbossen vindt veel bijval. Eigenlijk zijn daar geen negatieve reacties op gekomen. Drijfeilanden, bijvoorbeeld langs de buitengracht van de forten of het Inundatiekanaal en in de gracht van het winkelcentrum, worden ook gewaardeerd, maar dan alleen als het in het beeld past en de cultuurhistorie niet verstoord (als kanttekening een paar maal genoemd).

zijsloten

Moerasoevers langs de zijsloten vindt een ruime meerderheid een goed idee. Bij goede inrichting kan dat bijdragen aan veiligheid voor kinderen. Haal de duikers weg, zodat het water weer kan stromen. Bij de verflauwing van de oever moeten soms bomen wijken, maar behoud dan de bijzondere bomen. Over het algemeen wordt geen bezwaar gemaakt bij het omvormen of vervangen door knotbomen. Voorkom vestiging van riet.

Bijlage 6 Groene Burgertop (2021)

De Groene Burgertop vond plaats op zaterdag 9 oktober in buurtcentrum Musketon. Hieraan namen 50 wijkbewoners deel, die via loting waren uitgenodigd. Het ochtendprogramma bestond uit een aantal korte interviews van betrokkenen uit de werkgroep en projectgroep van het GOL. Aan het woord kwamen o.a. werkgroepleden Pamela Busman en Cees van de Brink en extern adviseur Paul van Kan.

Voor het middagprogramma werden de deelnemers ingedeeld in vijf groepen, waarbij iedere groep onder leiding van experts op verkenning ging in de wijk aan de hand van één van de kernthema's. De routes liepen langs locaties ('vraagpunten') waar de belangrijkste aandachtspunten van de thema's goed zichtbaar waren. De dialoog binnen de themagroepen werd toegespitst op een aantal centrale vragen, die door de begeleidende expert werden voorgelegd. Terug in de Musketon zijn de ervaringen omgezet in presentaties. Deze werden plenair gedeeld, onder aanwezigheid van Lot van Hooijdonk (wethouder Verkeer & Mobiliteit, Duurzaamheid en Milieu, Gemeente Utrecht) en Anouk Teuns (Manager Gezond Leefklimaat, Gemeente Utrecht). De dag werd afgesloten met een samenvatting van de resultaten en een doorkijk naar het vervolg, waarbij de fundamenten voor de uitvoering van planvoorstellen zullen worden gelegd. De resultaten van deze dag zijn verwerkt in het plan, o.a. in de beschrijving van de kansen en in de planvoorstellen.

De voorbereiding, coördinatie en ondersteuning op de dag zelf is dank zij de grote inzet van vele vrijwilligers, bewoners en professionals o.a. van de Gemeente Utrecht.

Uit de antwoorden van de wandel enquêtes bleek dat een aantal kernthema's onvoldoende duidelijkheid gaven over de wensen van bewoners. Ook waren er tegenstrijdige meningen. Daarnaast zijn enkele onderwerpen niet aan de orde gekomen vanwege de complexiteit en de noodzaak om ter plekke uitleg te geven door een expert. Op grond van deze bevindingen is besloten kernthema's te benoemen die tijdens de Groene Burgertop verder uitgediept en toegelicht zouden gaan worden door experts en in dialoog verder uitgekristalliseerd konden worden. Uit de oorspronkelijke 10 thema's zijn er 5 geselecteerd. Van de overige thema's was voldoende bekend of waren ondergebracht bij een van de 5 kernthema's.

selectie van de **5 kernthema's** uit de oorspronkelijke 10 thema's

bomen en struiken voor de toekomst

multifunctioneel recreatief gebruik

natuur versterken / biodiversiteit

honden: richtlijnen en voorzieningen

spelen, leren en beleven

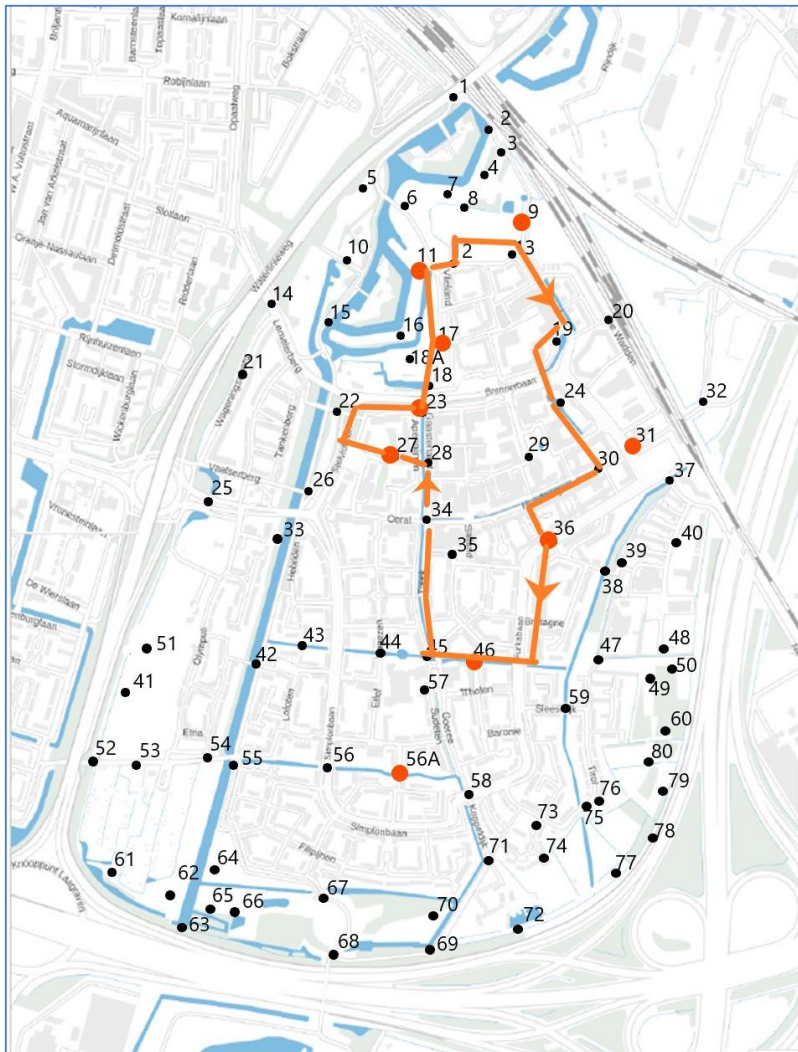
binnentuinen

groene omloop

klimaat en milieu

identiteit en oriëntatie

water in de wijk

bomen en struiken voor de toekomst

achtergrondinformatie

Bomen, en in mindere mate struiken, zijn de hoofdbestanddelen van groen in de stad. Ze vormen het meest zichtbare deel van de groenstructuur. In de toekomst worden ze nog belangrijker i.v.m. de leefbaarheid in een veranderend klimaat met langdurige perioden van hitte en droogte en onregelmatige, vaak hevige neerslag. Bomen en struiken bufferen daarbij. Daarnaast kun je met de keuze en variatie in bomen en struiken de biodiversiteit beïnvloeden. Maar bomen hebben heel veel meer betekenis. een boom is emotie. Bomen inspireren, brengen geluk, geven rust, houden ons gezond, zorgen voor oriëntatie en bepalen het gezicht van de wijk. Bij het thema leefbaarheid komen nog meer door ons gewaardeerde kenmerken van bomen ter sprake.

In Lunetten is veel ruimte voor bomen en struiken. Zonder tuinen, binnentuinen en bermen staat maar liefst 69 hectare ter beschikking aan groen. Dat is 38% . 60 m² per inwoner. Het Beatrixpark is met 20 ha 2x zo groot als het Wilhelminapark of het Griftpark ! Park De Koppel is met 26 ha nog groter.

Bomen en beheer zijn nauw verbonden. Groeisnelheid, maximale ouderdom, gevoeligheid voor ziekten, eindbeeld met maximale hoogte, bladval, schaduw... met andere woorden: de boom die gekozen wordt heeft invloed op het beheer dat nodig is.

Tenslotte heeft de keuze van de boomsoort (en struiksoort) invloed op het klimaat, de bodem, de planten die eronder groeien en de diversiteit aan soorten. Verschillende soorten zijn door het veranderende klimaat en door ziekten minder geschikt geworden, terwijl andere soorten juist meer kans maken.

Samen gaan we door Lunetten langs bomen en boomgroepen op zoek naar streefbeelden voor de toekomst.

vragen

Welke bomen wil je in Lunetten echt behouden (d.w.z. vervangen door zelfde soort als ze dood gaan of onveilig worden) ?

Welke bomen zie je liever niet of niet meer ?

Veel bewoners zien graag nog meer bomen, waar zou dat kunnen ? En waar beter niet ?

Wat voor bomen kunnen er langs de waterlopen ?

Hoe denk je over knotten van bomen, bv langs de waterlopen ?

Is kandelaberen van te hoge bomen (hoofdtakken inkorten) een goed idee ?

Of kan de boom beter worden gekapt en direct worden vervangen ?

Willen we hoge bomen in de binnentuinen vervangen of behouden ?

presentatie

(1) rondje Lunetten: kortsluiten gat tussen stort en Beatrixpark, meer groen in 'Wadden'

(2) bomen voor de toekomst

- oude bomen laten staan
- populieren gewaardeerd (snelle groeier)
- iconische bomen Beatrixpark (bv Italiaanse populieren) behouden
- gefaseerd kappen, diversiteit bij herplant (inheems en op bodem Lunetten)
- onrust bij kap wegnemen: informatiebordje op locatie / brief
- communiceer bij noodzakelijk ingrijpen (bv veiligheid, ziekte)
- opvang fijnstof door snelle groeiers

(3) kinderen en bomen

- benut doelloze veldjes (bv skatebaan niet gebruikt)
- meer speelmogelijkheden kinderen 5-7+ jaar
- promotie binnenhoven
- connectie binnenhoven
- plukbos
- klimbomen (lage takken nodig om erin te komen, esdoorn ?)
- cross baan / pump track (30x30 m , referentie Culemborg)
- schapen

(4) struiken

- overhangend over fietspad .-> snoeibeleid
- veilige kruispunten -> snoeibeleid
- diversiteit
- onderhoud
- bloem en vrucht
- kleine vogels

reacties

- populier wordt 150 jaar¹, probleem is takbreuk (bepaal waar dat gevaar is en waar niet)
- maak selectie van voor Lunetten geschikte soorten (klei, nat, voordelen/nadelen)

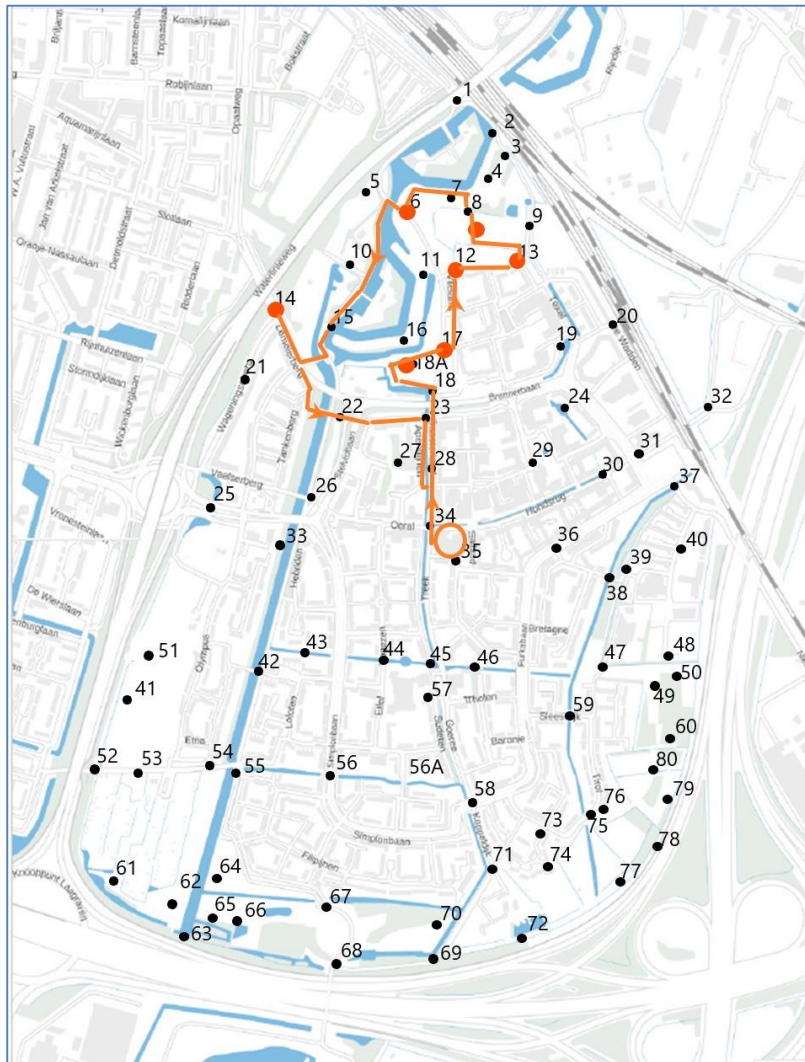
¹ Leeftijdverwachting 80-150 jaar, er zijn exemplaren van 200 jaar bekend, takbreuk is vaak reden om te kappen (bron: Bomenstichting)

- bepaal voor iedere plek eigen geschikte soorten obv kenmerken (vallende eikels, processierups)
- zorg voor diversiteit om ziekten en plagen te voorkomen (benut zelfregulatie, bv door mezen)
- voedselbos niet wenselijk, wel plukbos met aandacht voor struiklaag
- behoud markante (eiken)lanen ondanks nadelen, maar denk alvast na over toekomst
- alleen kap als t echt noodzakelijk is, en nooit vanwege individueel belang
- beheer: Nederland wordt niet aangeharkt, maar gestofzuigd

samenvattend

Iedere boom en struik kent een eigen, meest geschikte plek (bodem, combinatie met functies). Dat is afhankelijk van de eigenschappen van de boom of struik. Behoud de huidige bomen zo veel mogelijk, maar ga bij noodzakelijke vervanging uit van de juiste boom op de juiste plek. En denk bij de inrichting van groen vooral ook aan kinderen (5-7+) zoals bij de keuze en plaatsing van bomen.

multifunctioneel recreatief gebruik

achtergrondinformatie

Het wordt steeds drukker in de parken en het gebruik wordt steeds gevarieerder. Buiten vertoeven is een trend die sinds Corona verder versterkt is. Neem de inrichting van Lunettenpark, met een overlap naar Lunetten rond de forten 3 en 4. En de aanwijzing van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Limes als werelderfgoed (2021) zal ook voor extra recreanten zorgen van buiten de wijk. Dat geldt ook voor de bouw van een studentenflat net buiten de grens van Lunetten. Kortom: het aantal recreanten neemt toe en de manier van recreëren worden diverser en gepaard daaraan de daarbij gevraagde voorzieningen.

Uit de wandelenquêtes blijkt een sterk verschil van mening over het wel of niet plaatsen van meubilair (jongeren-abri's, banken, picknicktafels, speeltoestellen, afvalbakken, informatieborden, verlichting). Veel mensen willen voorzieningen vlakbij waar ze wonen. Andere mensen vrezen overlast hierdoor of vinden dat niet alles bedacht moet worden of in vakjes geplaatst. Beide standpunten zijn begrijpelijk. Voorstanders: uitnodigend, gemakkelijk, duidelijk, dichtbij. Tegenstanders: vandalisme, onderhoud, betutteling, verrommeling. We gaan met elkaar onderzoeken hoe al deze vormen van recreatief gebruik in de toekomst kunnen samengaan.

vragen

- Hoe zorgen we ervoor dat het groen voor iedereen aantrekkelijk en veilig blijft ?
- Hoe zorgen we ervoor dat de recreant op de plek komt die hij zoekt ?
- Welke voorzieningen zijn er nodig en hoe ver ga je met het aanbieden van voorzieningen ?
- Wat kan wel en wat kan niet gecombineerd worden ?
- Zit alles wel op de goede (d.w.z. optimale) plek ?
- Kunnen we bepaald gebruik verschuiven naar geschiktere plekken ?
- Kunnen we de ruimte anders ordenen, inrichten of begrenzen ?
- Hoe kunnen we de druk op groen beter spreiden ?
- Waar en hoe kunnen we recreatieve functies combineren ?
- Wat kan echt niet samen, dus zal je moeten scheiden of zoneren ?
- Voorzieningen treffen zoals picknicktafels/verlichting: waar wel/waar niet ?
- Groene omloop (zie voorstel): hoe geef je die vorm ?
- Hoe maak je de aansluitingen naar buiten de wijk ?

presentatie

Natuurpark als uitgangspunt : natuur als hoofdfunctie met daarbinnen veldjes voor recreatie

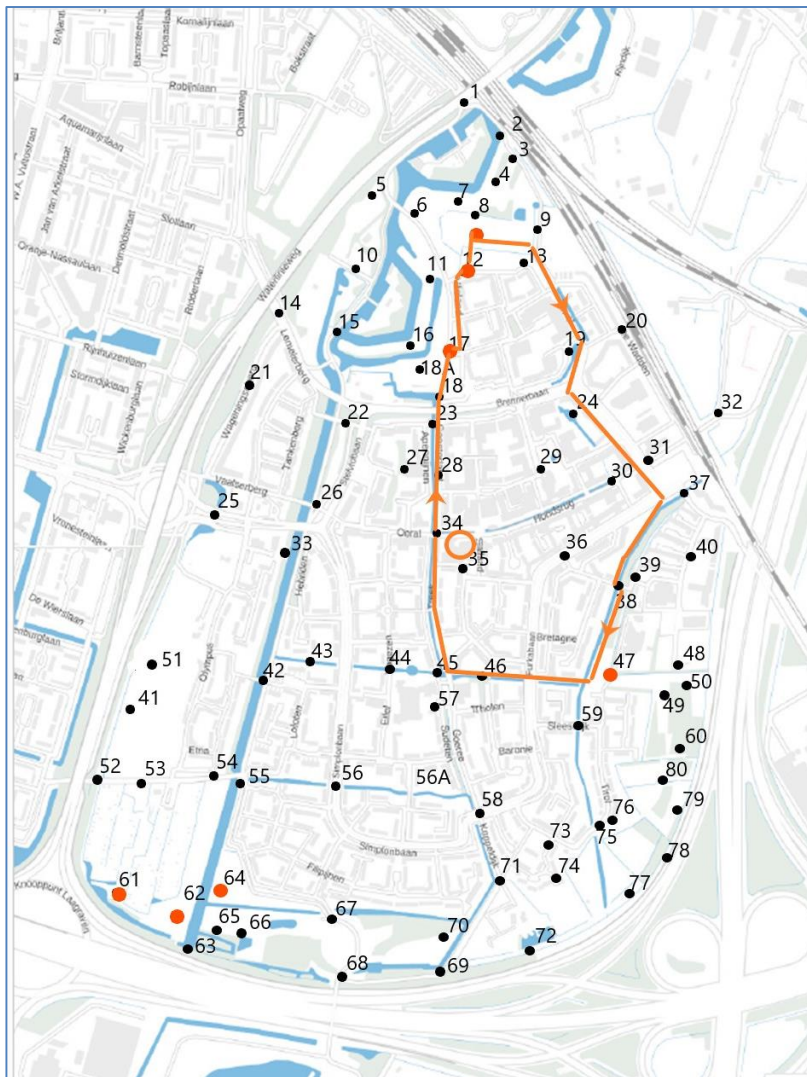
- natuurpark met groene vingers (dus geen scherp begrenst park)
- start met onderzoek van recreatieve plekken: huidig gebruik <-> werkelijke behoefte
- gebruik: denk aan kinderfeestjes, sporten, picknicken, bootcamp, calisthenics
- hierbij aandacht voor demografie en veiligheid
- onderscheid mbv maai-beheer: waar weinig gebruik overgaan op 1x / jaar maaien
- geef aangewezen plekken naam en maak visueel
- duidelijke scheiding van functies: plekken voor recreatie (rest ecologische doelen)
- educatie over werelderfgoed en ecologische waarden: QR-codes, info, tentoonstelling
- aansluiten op EHS: Zusterparken
- bewegwijzering toevoegen, bv wandelroutes
- onderzoek onverharde versus verharde paden (nu veel asfalt, in natuurdelen anders)
- entrees park overal over laten lopen in de wijk: groene vingers de wijk in
- entrees recreatieplekken voorzien van fietsnietjes (waar logisch is uit recreatie onderzoek)
- oevers: groen houden met plek voor vissers

reacties

- hondenbezitters gebruiken nu overal de veldjes
- kan samen, door bv hooilandbeheer (= minder vaak maaien) versus kort gemaaid gras
- inrichting niet vanaf tekentafel, maar op basis gebruikersonderzoek
- stikstofbelasting door hondenpoep onderschat (uit onderzoek: biodiversiteit omlaag)
- er was ooit een fitness circuit; breng dat terug (referentie Stockholm, houten toestellen)
- zorg dat bewoners bewust zijn van hoge ecologische waarden
- zoneren kan in ruimte maar ook in tijd (bv overdag spelen, 's avonds honden uitlaten)
- jeu de boulesbaan is laagdrempelig, om samen te doen (bestaande is overgroeid)
- niet alles in park regelen; betrek ook de binnentuinen (binnenhoven) hierbij

samenvattend

Beschouw de parken in Lunetten als 'Natuurpark' dat met groene vingers de wijk in gaat (en daarbuiten als 'Zusterpark NP Utrechtse Heuvelrug'). Binnen deze natuursetting bevinden zich recreatieve plekken, duidelijk herkenbaar. Die worden optimaal ingericht op basis van een gebruikersonderzoek (huidig gebruik - werkelijke behoefte). Verschillende behoeften kunnen vaak samen gaan, mits duidelijk aangegeven en gecommuniceerd. Met maai-beheer kun je sturen.

honden: richtlijnen en voorzieningen

achtergrondinformatie

Hondenbezitters en hun honden zijn een grote groep van gebruikers van groen. Zij doen een paar maal per dag een ronde. Onder hondenbezitters zijn veel natuurliefhebbers. Ook zorgen zij voor sociale veiligheid en sociale verbinding in de wijk. Bij het uitlaten wordt contact gemaakt met andere wijkbewoners. Helaas geven honden ook veel overlast en irritatie (poep, verstoring en verruiging van natuur, gevoel van onveiligheid). Ook ondervinden wandelaars en sporters soms overlast.

Alle bewoners moeten zich prettig voelen in het groen. Het idee is een helder hondenbeleid te gaan voeren door beperking van de nu sterk verspreide losloopgebieden tot 4 hondenspeelweiden en een groot aantal hondentoiletten. Uit de enquêtes is maar één plek (van de 10 mogelijke plekken) als enigszins geschikt te bestempelen (evenveel voorstanders als tegenstanders). Op de plekken met relatief veel voorstanders is het alsnog lastig combineren met ander bestaand of gewenst gebruik. Een open dialoog is wenselijk om tot de best werkende oplossing te komen.

vragen

- Gaat een inrichting van 4 hondenspeelweiden werken ?
- Hoe gaan we deze speelweiden begrenzen, inrichten en beheren ?
- Welk beleid en hoe zorgen voor communicatie en handhaving ?
- Hoe zorgen we voor het verminderen van overlast door honden die veel bewoners ervaren ?
- Zijn de plekken met de meeste voorstanders geschikt als hondenspeelweide ?
- En zo ja, welke inrichtingsmaatregelen willen hondenbezitters en de overige bewoners ?
- Hoe kunnen we honden uit kwetsbare natuur houden (oevers, bloemweiden, natuurbos) ?

presentatie

uitgangspunt: wandelen moet plezierig zijn voor iedereen; mensen met of zonder hond

- weinig meldingen: is er wel echt probleem ?
- nu: honden veel ruimte en verspreid door de wijk, overal los
- gezien bewonersaantal: 4 grote loslooplekken nodig (1-2 zuid, 1-2 noord)
- let op omvang loslooplekken (bv nieuwe veldje bij Stelviobaan is veel te klein)
- natuurlijke begrenzing die voor alle partijen plezierig is: hondenbezitters, mensen zonder honden, spelende kinderen, fietsers
- geen hondenpoepplaatsen, wel afvalbakken met poepzakjes en opruimplicht
- bestaande 3 zwemplekken benutten, dit zijn logische locaties
- niet te dicht bij fietsroutes / verkeer
- duidelijke informatie over waar wat wel / niet mag

overige ideeën (buiten het thema):

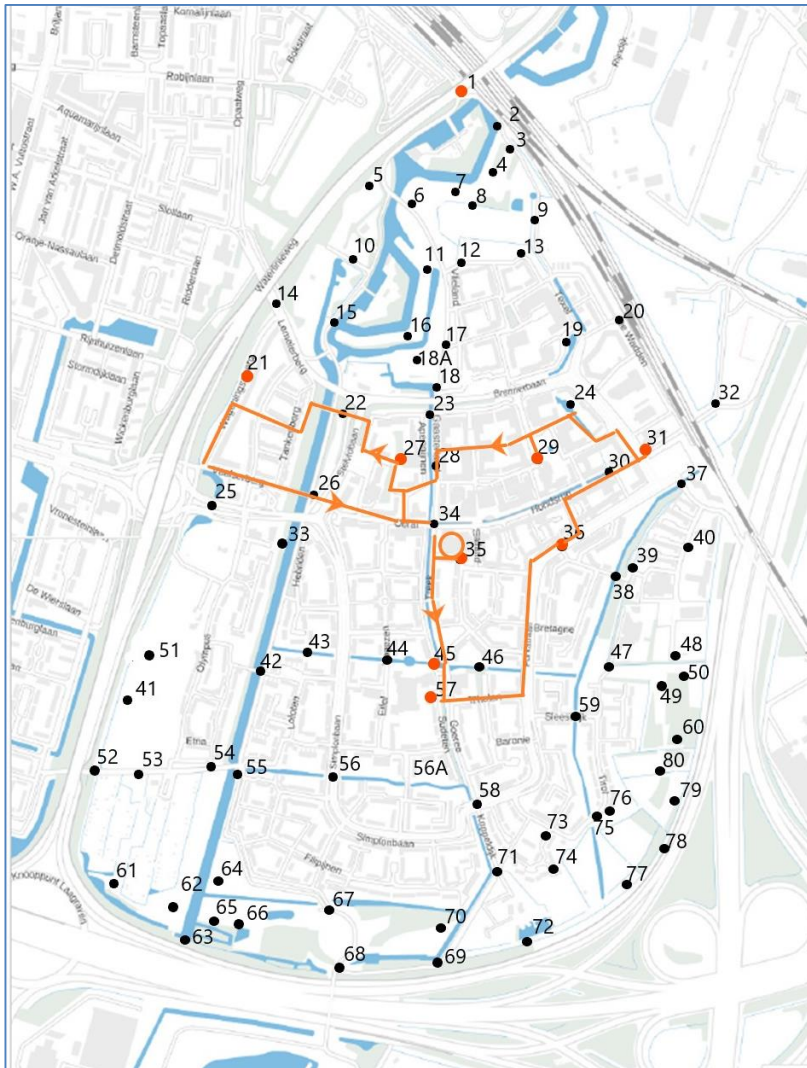
- wandelpad over de wal bij Vlieland
- meer diversiteit aan planten
- meer natuurlijke verharding paden
- geen eiken langs wandelpaden ivm processierups
- meer diversiteit bereiken door snoei-beleid
- meer bankjes, oa. met afdak

reacties

- hoe handhaven ? zorg voor bewustwording effect hondenpoep dmv informatie, borden
- let daarbij op de manier van communicatie (bv: '95% van hondenbezitters ruimt poep op')
- zorg dat bekend is waar de hondenspeelweiden zijn en wat de regels zijn
- plekken kunnen dubbele functie krijgen: overdag voetbal, 's avonds 'honden te gast'
- probleem van loslopende katten: negatief effect op fauna (onder thema 'recreatie' werd het volgende genoemd:)
- hondenspeelvelden en toiletten voor honden, daarbuiten voor natuur
- hondenbezitters gebruiken nu overal de veldjes
- stikstofbelasting door hondenpoep onderschat (onderzoek: biodiversiteit omlaag)

samenvattend

Voor honden zijn enkele grote speelplekken nodig (maximaal 4). Deze zijn duidelijk begrenst op een natuurlijke manier en voorzien van afvalbakken en zakjes. Buiten de speelplekken geldt overal de aanlijnplicht. Hierover wordt zo effectief mogelijk voorlichting gegeven, ter plekke, maar ook op andere manieren. Handhaven is nodig, nadrukkelijk ook in de aanloopperiode.

Klimaat en milieu

achtergrondinformatie

Hittestress, langdurige droogte en hevige regenval zijn in de stad steeds meer voelbaar. Het stedelijk klimaat is extremer dan het buitengebied door minder bufferwerking. Stenen houden warmte vast. Verhardingen laten geen water door naar de bodem. De bodem ligt vol kabels en leidingen. Daarnaast heeft Lunetten extra te maken met geluidshinder en vervuiling van de lucht door omringende hoofdverkeersaders. De inrichting van de stad is bepalend voor het klimaat. Groen kan het verschil maken. Naast bestaand groen is ook nieuw groen mogelijk: in theorie kunnen alle daken, muren en verhardingen vergroenen. Op sommige plekken gaat dat makkelijker en is het effectiever. Vaak kun je klimaatmaatregelen integreren in een ontwikkeling die gepland is. Denk aan de wijziging van een wegprofiel of de renovatie van een gebouw. Lunetten is gezegend met ongeveer 50 binnentuinen. Deze hebben een grote positieve bijdrage aan het klimaat en leefbaarheid. Dat kan in binnentuinen vrij eenvoudig versterkt worden. Bewoners zelf kunnen bijdragen door water te bufferen of maximaal te vergroenen in eigen tuin en rond hun eigen woning. We gaan samen op zoek naar integrale oplossingen. Bijkomend voordeel: extra leefruimte bewoners.

vragen

- Hoe kan het groen in Lunetten bijdragen aan een beter klimaat en grotere leefbaarheid ?
- Waar kan dat samen gaan met een andere inrichting ?
- Hoe kunnen binnentuinen hieraan bijdragen ?
- En hoe kunnen bewoners zelf bijdragen ?
- Bufferen van water: hoe en waar ?
- Wat is de rol van bewoners en wat is de rol van de gemeente ?
- Hoe kan de groene buffer langs de snelwegen optimaal worden ?
- Hoe gaat transitie naar autoluwe wijk, leefstraten en voorrang voor langzaam verkeer ?
- Hoe tegengaan versterking ?
- Waar kan natuur (vergroting biodiversiteit, ecologische verbindingen) meeliften ?

presentatie

Er is veel overeenstemming binnen de groep:

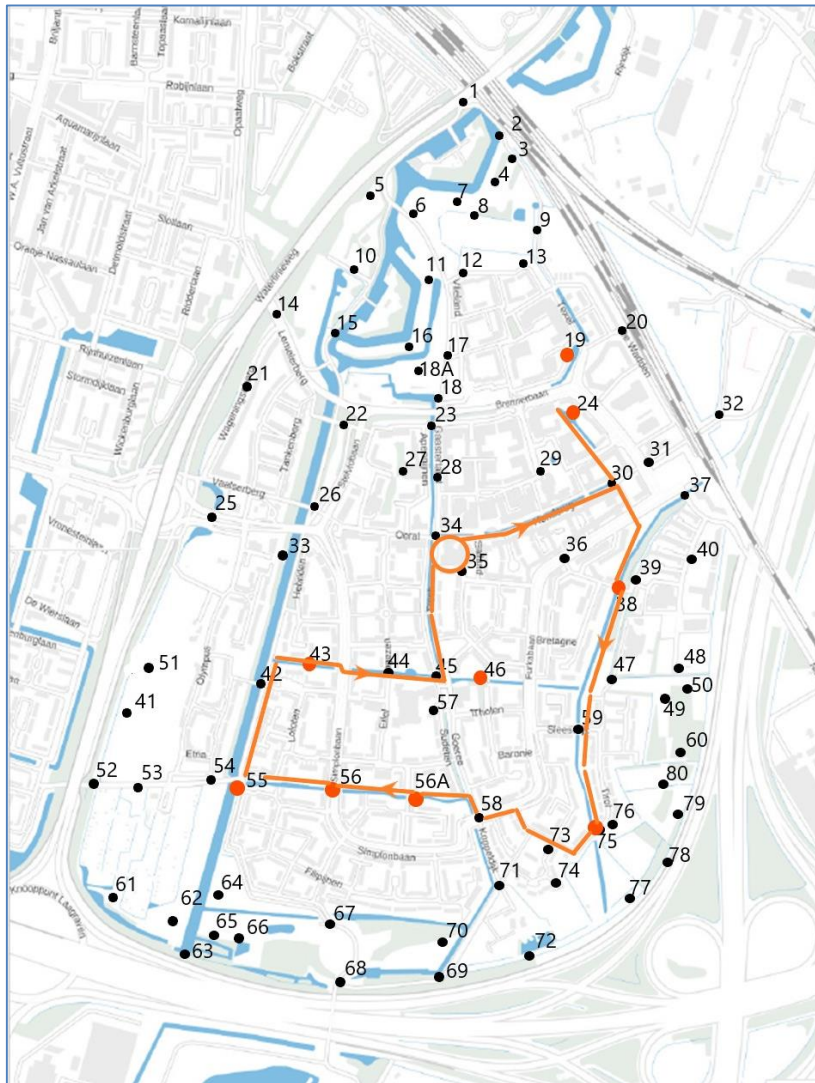
- wadi's creëren en herstellen om regenwater op te vangen (inpassen in straat en park)
- schoolpleinen en openbare gebouwen vergroenen : educatie (De Klim is goed bezig !)
- kunstwerk De Spits is hittebron
- samen met kunstenaar oplossen door (1) duiker (2) gedeeltelijk groen maken
- meer groen in plaats van steen of groen op steen waar dat kan
- klimplanten tegen muren (verkoeling, isolatie, dieren)
- platte daken vol zonnepanelen
- bv Simplonbaan/Furkabaan/Brennerbaan aanpakken (horizontaal/verticaal)
- plantenbakken winkelcentrum met permanente begroeiing (referentiebeeld: Oosterspoorbaan)
- planteilanden en kademuur beplanten
- omgevingsvisie: 'maak Lunetten autovrij' verder uitwerken, in ieder geval autoluw maken
- grastegels op parkeerplaatsen, vrijkomende parkeerplekken voor groen;
- maak doorstroming van water beter
- hergebruikt water voor doorspoelen wc
- vergroenen geluidswal
- alternatieve bestrating (waterdoorlatend)

reacties

- bewonersinitiatief: bij 'De Graafschap' al parkeerplaatsen vergroend
- onderzoek gebruik parkeerplaatsen: waar niet gebruikt
- oprit vaak niet benut: ga in gesprek met bewoners
- promoot deelauto-systeem, voorlichting waarom : groen ipv parkeren
- denk aan wijk overschrijdend probleem: parkeren van buiten de wijk
- autoverkeer rond scholen en winkelcentrum: voorlichting (niet iedereen is mobiel)
- veel steen rond openbare gebouwen: tegels eruit, groen erin
- klimop over kunstwerk De Spits
- stimuleer groene (sedum) daken, vooral schuren
- stimuleer woningcorporaties om daken te benutten (vergroenen, zonnepanelen)
- denk wel aan beheer, hoe houd je in stand ?
- zelfbeheer: overzicht van groepen, plekken en kennis ontbreekt
- wordt er niet meer gebouwd in Lunetten ?
- aandacht voor onderhoud fietspaden (als we fietsen willen stimuleren)

samenvattend

Er is veel mogelijk binnen bestaand groen (wadi's) en bebouwing (groene daken en muren). De grootste winst te behalen in het autoluw maken van de wijk. Daarbij komt veel ruimte vrij, die benut kan worden voor groen en recreatie. Alles wat makkelijk kan op korte termijn realiseren. Dat stimuleert om ook elders aan de slag te gaan. Beheer van al dat extra groen vraagt de nodige aandacht. Zelfbeheer speelt hierbij een belangrijke rol.

water in de wijk

achtergrondinformatie

Water speelt een cruciale rol in Lunetten. Het meeste water was al aanwezig voor de bouw en is in het stedenbouwkundig plan benut ten behoeve van de afwatering en als drager voor de groenstructuur. Denk aan de Oud-Wulverbroekwetering, de fortgrachten en het Inundatieanaal, maar ook de kleinere waterlopen spelen een rol. Water draagt in veel opzichten bij aan de openbare ruimte: oriëntatie en identiteit, ecologisch verbindingsraamwerk, beleving en recreatie. Water zorgt ook voor verkoeling tijdens hete zomers en voor het reguleren van water tijdens droogte of juist overvloedige regenval. Hier ligt een overlap met klimaat (zie vorige kernthema). Met aandacht voor water gaan we de wijk verkennen.

vragen

Hoe beleven wij het water en welk groen en welke natuur zien we graag langs het water?
Hoe gaan we om met de oevers, waar is extra ruimte voor watergebonden natuur?
Hoe zorgen we ervoor dat de waterkwaliteit goed blijft (geen afvalstoffen/ overdaad aan voedingsstoffen/ ophoping van blad, goede doorstroming, ecologische balans)?
Wat voor (recreatieve) voorzieningen willen we langs het water en waar dan?

- Waar is nog ruimte voor extra water en bijbehorende natte natuur ?
- Waar kan water een bufferfunctie krijgen (balans tussen afwateren én vasthouden) ?
- Hoe ziet het ideale streefbeeld van oevers en oeverbegroeiing eruit ?
- Meer beleving van water (kano, spelen, zitten, vissen, kijken): hoe en waar ?
- Hoe omgaan met verrommeling oevers, tuintjes tot aan het water ?

presentatie

Water is vanuit drie invalshoeken benaderd:

(1) beleving

- meer open vegetatie langs waterlopen m.n. Inundatiekanaal langs fietspad
- groene muur langs Inundatiekanaal plaatselijk doorbreken, weer zicht op water
- Hondsrug: zorg dat je bij t water kunt bv door treden
- kansen waterlinie en limes benutten
- zitten langs water

(2) natuurlijke oevers

- maak van harde oevers een geleidelijk aflopende oevers: meer natuur en gevarieerder beeld
- spanningsveld natuurvriendelijke oever en recreatie, bv voetbal
- water voor klimaatadaptatie
- aanpak voorkant scholen met leerlingen, ouders, bewoners

(3) recreatie

- recreatief gebruik: kanoën, zwemmen, vissen
- zwemmen niet gefaciliteerd, idem kanoën
- wens om langs water naar buiten de wijk te wandelen, m.n. naar 'overkant' van snelwegen
- in overleg met drie buurgemeenten (Bunnik, Houten, Nieuwegein)
- in woondeel paden voorkeur verhard, in parkdeel juist meer onverhard
- toegankelijk water i.v.m. recreatief gebruik
- duidelijkheid over bewonersbeheer versus landjepik

reacties

- hoe wordt toekomstige waterprobleem gezien ? hoe kan water worden opgevangen ?
- voorstellen: wadi's , bufferen in de bodem, minder verhard oppervlak
- vlonders om contact met water te krijgen
- zorg voor goede waterkwaliteit (bij instroompunt vanuit Hoograven nog helder)
- vervang duikers door bruggen of verruim ze (...wordt aan gewerkt)
- waterschap kan pas aanpassen als er duidelijkheid is over verbreding snelweg
- maar dat neemt niet weg dat we kunnen aangeven wat bewoners willen
- doorgaan met verbeteren kwaliteit, goed voor natuur, beleving en gebruik

conclusie

In weinig wijken is water zo prominent aanwezig als in Lunetten. Water moet beleefd en gezien worden. De oevers kunnen natuurvriendelijk en meer gevarieerd. Er is een spanningsveld tussen het opgaand groen langs het water en zicht op het water. Voorkom een 'groene muur'. Recreatieve routes lopen vaak langs water en dat kan verder gaan dan de gemeentegrenzen. Zorg dat het water weer kan doorstromen en helder en schoon is. Een goede start is gemaakt.

AFSLUITING

Wethouder Lot van Hooijdonk

(wethouder verkeer, mobiliteit, duurzaamheid en milieu, wijkwethouder voor Utrecht-West en Utrecht-Zuid.) Lot van Hooijdonk was betrokken bij de eerste gesprekken over GOL, samen met BOL, de wijkopzichter en stadsecologen.

De wethouder spreekt bewondering uit over het feit dat er 50 mensen zich inzetten voor groen Lunetten en deze dag aanwezig zijn. Wat in Lunetten speelt is een afspiegeling van het stadsniveau: er wacht ons een grote uitdaging. Zij noemt een aantal praktische tools, waarbij de gemeente faciliteert. Zoals de regels voor schoolpleinen die onlangs zijn veranderd, met subsidies voor vergroenen. Ook streeft de gemeente ernaar om per jaar 1% parkeerplaatsen op te heffen; hiervoor is een loket geopend. De gemeente faciliteert bij het collectief aanpakken van geveltuinen en groene daken. Zij benadrukt de collectiviteit en mede-eigenaarschap van bewoners en geeft als voorbeelden het Griffpark en het Maximapark, waardoor bewoners trots op hun park, dat intensief wordt gebruikt door een brede bevolking. De wethouder eindigt met het advies om samen aan de slag te gaan om Lunetten mooier en beter te maken. De gemeente ondersteunt breed gedragen, gezamenlijke initiatieven van harte.

reacties deelnemers

Na de woorden van wethouder Lot van Hooijdonk was er ruimte voor vragen en reacties van de deelnemers van de Burgertop.

Wat is de invloed van de bewoners op groen in Lunetten? Lot: Dat hangt af van de begroting die gelijk verdeeld is over de wijken. En soms past een idee niet binnen bestaand beleid of een ontwikkeling. Daartegenover staat dat de gemeente graag initiatieven ondersteunt die de bewoners omarmen. Dus zorg voor samenwerking, zorg voor 'massa'. Hebben bewoners wel inspraak op toekomstige plannen? Lot: We moeten wel opletten dat alle bewoners gehoord en gezien worden. Als er geen andere belangen zijn vanuit de bewoners en het sluit aan op beleid dan graag.

Wat hangt ons boven het hoofd? Bijvoorbeeld de trambaan (ringlijn van Westraven via station Lunetten naar Utrecht Science Park). Lot: Vast staat dat de ringlijn er komt, maar hoe en waar dat is nog geheel open. Opties zijn bv vluchtstrook A12, Waterlinieweg. Soms zijn er wijk overstijgende belangen. Dat zorgt voor onzekerheid. Daar gaan we samen aan werken. Is er nieuws over de snelweg verbreding? Gedeputeerde en wethouder zijn uitgenodigd voor overleg. Raad van Staten gaat de plannen weer bekijken in het huidige perspectief.

Anouk, Cees, Paul

Anouk

- gemeente kan op diverse manieren steunen :
- subsidie 'ontwikkelen beheer'
- platform 'zelfbeheer en natuurlijk tuinieren' (wordt opgericht): netwerk opbouwen
- Utrecht Natuurlijk : geeft advies, heeft groot netwerk, helpt bij fondsenwerving
- meld initiatief aan bij 'Actieplan Zelfbeheer'

Cees

- resultaten zijn heel professioneel onderbouwd, daar kunnen we trots op zijn
- veel enthousiasme: je kunt je verdere bijdrage opgeven via evaluatieformulier
- er zijn veel mogelijkheden: kansen benutten
- zie voor actuele informatie en contacten: Lunetten.nl

Paul

- zorg dat ieder idee op de juiste plek komt
- er zijn lege plekken, die nog verdere invulling kunnen krijgen
- GOL samen uitwerken door prioriteiten te stellen en ideeën te toetsen

reacties deelnemers

- betrek de directe omwonenden bij besluit verandering van inrichting of beheer
- betrek kinderen en ouders bij besluitvorming (basisscholen al begonnen)
- aantal bewonersgroepen zijn er niet (ouderen, allochtonen, kinderen)
- betrek hen bij plannen zodra deze concreter zijn, bv inloop, kraam winkelcentrum
- ga verder dan de gemeentegrenzen

hoe verder ?

- er is veel vertrouwen in de verdere uitwerking van GOL
- veel deelnemers zouden mee willen helpen (meedenken, inzet bij uitvoering)
- op evaluatieformulier kun je aangeven of en hoe je wilt bijdragen
- op Lunetten.nl zijn informatie en contactgegevens te vinden
- er komt een vervolg van de Groene Burgertop, bestaande uit een dagdeel
- het concept plan is dan uitgangspunt (van te voren inzage)
- centrale thema's worden dan verder uitgewerkt
- en we gaan samen prioriteiten stellen

Bijlage 7 overzicht van alle ideeën

Er zijn enorm veel ideeën, wensen en nog niet uitgevoerde planvoorstellen met betrekking tot het verbeteren van de kwaliteit en de gebruikswaarde van het groen van Lunetten. Deze zijn in de loop van het traject verzameld en dit heeft geleid tot onderstaande lijst. Het overzicht is zo compleet mogelijk, maar pretendeert niet volledig te zijn.

Om enig wegwijs te worden is gerubriceerd. Daarbij is de in het GOL terugkerende driedeling gebruikt: Natuur, Recreatie en Leefbaarheid. Binnen deze driedeling is verder gebundeld op kernthema's. De volgorde is willekeurig en houdt geen prioritering in zich. Achter ieder idee is een afkorting te vinden die verwijst naar de bron. Voorstellen die locatie gebonden zijn worden met een -> aangeduid.

Bronnen van onderstaande ideeën en wensen + afkortingen

GP	Groenplan (2004)
WGP	Wijkgroenplan zuid (2011)
BT	Burgertop (2017)
AG	Actualisatie Groenstructuurplan 2017-2030 (2018)
OV	Omgevingsvisie (2019)
GU	Gemeente Utrecht (diverse bestaand beleid)
WG	Werkgroep GOL / expert (2020-2021)
BBL	Buurt Budgetten Lunetten - Werkgroep Groen (2018-2019)
GOL	Groene Burgertop / wandel enquête (2021)

NATUUR

ecologische verbindingen barrières

- verbinden van parken en groenzones d.m.v. groen (OV, BBL)
- verbinden van groen- en waterstructuren (NZ), oeverstructuur versterken (BT, BBL)
- verbindingzones op sterkte houden (GP, BBL)
- verbindingzones: niet verenigbare activiteiten /ontwikkelingen weren (GP)
- opheffen ecologische barrières o.a. door eco-duikers (GU, GOL)
- > aanleg droge/natte verbindingen, barrières opheffen (GP, GOL, BBL)
- inundatiekanaal minimaal verstoren zodat eco-verbinding functioneert (GP)
- blokkeringen opheffen en duikers verwijderen (BT, GP, BBL)
- faunapassages en groene (en blauwe) verbindingen, groenstructuur (AG, BBL)
- > Goeree/Treek : kunstwerk onderbreekt ecologische verbinding (GP, BBL)
- versnippering en te kleine habitats probleem vogels, vlinders, herpetofauna (GP)
- verbindingen verbeteren en ontwikkelen groenstructuur (BBL)
- > poelen aanleggen (GP)
- > skatelandchap in de ecologische verbindingzone langs Inundatiekanaal (GP)
- afkalven van verbindingen door in bezit nemen van grond door particulieren (GP)
- > kademuren en water (Hondsrug) : ecologisch versterken (GOL)
- > vergroenen 'As Musketon' (WGP, BBL)
- stapstenen natuur: extra poelen, vogelbosjes, binnentuinen (GOL)
- > rondweg: toestand bomen (m.n. iepen slecht), bermen benutten (GOL)
- onderdoorgang Oude Liesbosweg Waterlinieweg verbeteren (WGP)
- aansluiten op NNN: Kromme Rijn en landgoederengebied (GOL)

kwetsbare natuur beschermen

- > steile oevers verflauwen, 2 ratelaar graslandjes (kwel) oostzijde De Koppel (GP)
- > wal ten westen van brug over het water tussen Lunet 3 en 4 (GP)
- > muurvegetaties lunet 3 en 4 beschermen (GP)
- > hondenlooslaatplaatsen verplaatsen uit kwetsbaar grasland, bv bij lunet 3 (GP)
- reguleren honden losloop (WG)
- geen honden in kwetsbare gebieden (WG)
- geen verdichtingsopgave, bouwen niet ten koste van groen (OV)
- > muurflora forten: huidige kwaliteit, behouden bij restauratie, versterken (GP)
- natuurrijke plekken beheren en beschermen (GOL)
- verbraming oplossen, prioritering (GOL)
- kwetsbare natuur beschermen tegen honden (m.n. flora) en betreding (GOL)
- kwetsbare natuur beschermen / versterken, prioritering aanbrengen (GOL)

natuurbeheer en faunavoorzieningen

- > hooilandbeheer is maatwerk (WG)
- > broedplaats voor de ijsvogel in de aarden wal Lunet IV (BT, GP, BBL)
- bosopslag tegengaan (GP, WG)
- verruiging en verbraming tegengaan (GP, WG, GOL)
- extensieve begrazing als beheervorm, voor- of nabeweiding (GP, GOL)
- anders maaien, maatwerkbeheer, afstemmen met RWS (WG)
- nectarbronnen en waardplanten ontbreken (GP)
- onderhoud van struweel en houtsingels spreiden in tijd en plaats (GP)
- variatie en fasering in maai-beheer - vroeg of laat in zomer (GP)
- maaimoment afstemmen op kwetsbare flora, inventariseren (WG, GP)
- > restauratie van muren zorgvuldig i.v.m. muurflora, gebruik zachte kalkspecie (GP)
- voldoende bezonning op waardevol grasland (GP)
- voedsel- en nestgelegenheid voor wilde bijen (BBL)
- ondersteuning huismus: gevelstenen, nestkasten (BBL)
- ondersteuning huismus: beschutting tegen roofvogels (BBL)
- gierzwaluwkasten en mussenkasten plaatsen (WG, BBL)
- meer faunavoorzieningen (nu weinig voor zoogdieren, bijen..) (WG)
- broedvogelwand(en) voor ijsvogel (BBL, GP)
- kwel nagenoeg verdwenen (WG)
- verruiging bramen etc .. knelpunten aanpakken / beheer anders (WG, GOL)
- nestkasten in parkbos (GP)
- maaien goed afstemmen op het weer, te vroeg of te laat is desastreus (GP, WG)
- ruigtestrook van 0,5 tot 1 meter alleen in september maaien (GP)
- variëren in maai-beheer, stroken 1x per 2 jaar maaien, pas op voor verbraming (GP)
- hooilandbeheer: waar is maatwerk meest urgent, waarborgen (WG)
- natuurbeheer bewoners (zelfbeheer) (GU, WG)
- extensief maai-beheer weinig gebruikte grasvelden (WG, GOL)

bosbeheer

- > bos op talud waterlinieweg: natuurlijke bosontwikkeling (GP)
- > wilgenvloedbos park De Koppel: natuurlijke bosontwikkeling + natuureducatie (GP)
- > wilgenbosje in stakenfase omvormen tot wilgenstruweel (GP)
- > essen-iepenbossen deels ontwikkelen tot middenbos / beheren als hakhout (GP)
- natuurlijke bosontwikkeling: locaties, reguleren van recreatie (GOL)
- opener bos (dus minder bomen en struiken per oppervlak) als streefbeeld (GP, WG)

- gefaseerd kappen en verwijderen van stoven -> opener, structuurrijker bos (GP)
- langere beheerscycli, 1x per 6 jaar naar 1x per 8-12 (GP)
- aantal stoven verkleinen, zodat meer openheid ontstaat (GP)
- pleksgewijs gefaseerd afzetten van struiken, enkele kleinere struweelgroepen (GP)
- veel fraaie bosranden en goede structuur: in stand houden (GP)
- grillige randen door hier en daar inhammen te maken (GP)
- buitenranden van struweel 1x per jaar maaien: zoomvegetatie ontwikkelen (GP)
- snoeihout op rillen zetten (GP)

bomen en boombeheer

- eindfase bomen m.n. populieren -> vervangen (GP)
- gefaseerd verjongen populierenbestand (GU)
- inheemse soorten gebruiken / soorten die een nectarbron zijn (GP)
- gebruik bij vervanging duurzame soorten: linde, eik, haagbeuk (GP)
- zorg voor grotere variatie aan soorten = grotere biodiversiteit (GP)
- gevaar windworp, dood hout, takbreuk neemt toe met leeftijd (populier, es) (GP)
- populieren kaprijpe leeftijd bereikt (GP)
- populieren tijdig verjongen, door gefaseerd oude/zwakke te vervangen (GP)
- Amerikaanse vogelkers, echter niet plaagvormend (GP)
- snoei op juiste tijdstip (GP)
- > karakteristieke groenelementen behouden, zoals oude wilgen, bomenrijen (GP)
- > bomenrijen op dijk inundatiekanaal behouden (GP)
- > bomenrijen vlieland behouden (GP)
- populier behouden vanwege goede impact blad (WG)
- sterfte essen / eindfase populier (WG)
- markante bomen / boomgroepen behouden (GOL)
- takbreuk, onveilige bomen, m.n. bij poplieren na 60 jaar (WG)
- bomen: extra aanplant (GOL)
- bomen en bladval in combinatie met water, waterkwaliteit (GOL)
- rondweg: toestand bomen (m.n. iepen slecht) andere bomen (WG)
- eiken(lanen) behouden tenzij vervanging nodig, dan diversiteit aan soorten (GOL)
- > ringweg: nieuwe bomen in berm, verwijderen van overbodige verharding (WGP)

RECREATIE

multifunctioneel recreatief gebruik

- > Koppelsteede uitbreiden tot tiergarten (referentie: Keizergarten in Oberhausen) (BT)
- herinrichtingmogelijkheden Beatrixpark (HH)
- zonering gebruik en gebruiksiteit Beatrixpark en De Koppel (GP)
- > kleine vlonders of steigers voor vissers zodat vegetatie niet wordt aangetast (GP)
- kunstprojecten in het park (BT)
- park recreatief versterken: speeltuin, picknick/barbecue plekken, ligstoelen (BT)
- gazon maaien kan worden volstaan met ca. 12 x per jaar (GP)
- zonering van het gebruik in graslanden om verstoring van fauna te minderen (GP)
- vertrapping van de oeervervegetatie en de oever door vissers (GP)
- illegale tuinuitbreidingen (230x), schuttingen, hekken (230x) (GP)
- ruimten efficiënter gebruiken: combineren functies/anders inrichten (OV)
- zoneren van groen: groen voor mens tegenover ecologisch groen (met rust) OV
- multifunctioneel maken van voorzieningen waaronder sportterrein en groen OV
- volkstuintenbeleid: toegankelijke parken + soortgerichte maatregelen (AG)
- meer diversiteit in groen, zoneren van rust/natuurlijk versus vermaak/cultureel (OV)
- intensiever gebruik buitenruimten (AG)

- > natuurspeeltuin Koppelsteede (WGP)
- picknickplekken (GOL)
- onvoldoende jongerenplekken (GOL)
- (sociaal en verkeerstechnisch) onveilige situatie (GOL)
- verschil identiteit, drukte, sfeer,voorzieningen BP en PdK behouden/versterken (GOL)
- binnentuinen uniek (soms pareltjes): beschermen maar ook beter gebruiken (GOL)
- groene vingers de wijk in vanuit de parken (GOL)
- binnentuinen betrekken bij multifunctioneel gebruik, elders ontlasten (GOL)
- > skatebaan Stelviobaan weg inrichten als crossbaan/pumptrack (GOL)
- fitness circuit van hout (Zweeds model) (GOL)
- bootcamps etc (GOL)
- jeu de boule baan (GOL)
- bereikbaar en bruikbaar maken water d.m.v. aanlegsteigers voor kano's (WGP)
- > tussen de sporen als belangrijk uitloopgebied ontwikkelen: recreatie en/of stadslandbouw (WGP)

honden

- honden: meer sturing wenselijk door bv verplaatsen hondenuitlaatplaats (GP)
- honden: grote overlast a.g.v. uitwerpselen van honden (GP)
- honden: eutrofiering water en oever m.n. bij regenbuien (GP)
- hondenlosloopgebieden erg versnipperd en niet goed over wijk verdeeld (WG)
- honden: in BP kan t bijna overal , onduidelijke situaties (WG)
- hondenlosloopgebieden niet begrenst, dat kan anders (GOL)
- hondentoiletten niet begrenst, dat kan anders (GOL)
- hondenspeelterrein met toestellen en goed begrenst (GOL)
- honden versus spelen is knelpunt (GOL, WG)
- 1 of 2 grote speelvelden noord en zuid , dus maximaal 4 (GOL)

(recreatieve) routes

- langzaam verkeer kortste routes, autoverkeer rondom (OV)
- verbindende routes, verbinden bp met pdk, kansen om te ontmoeten (OV)
- rondje lunetten (OV)
- onderdoorgang Oude Liesbosweg Waterlinieweg verbeteren (WGP)
- onderdoorgang 't Goyplein verbeteren als fiets- en wandelverbinding (WGP)
- verbindende sport/recreatieroutes(OV)
- nieuwe faciliteiten recreatie (kanoroute, skateroute, evenementen) (OV)
- herkenbare een aansluitende fietsroutes (OV)
- centrale as: versterken identiteit, bereikbaar per langzaam verkeer (OV, GU)
- > verbetering/verbreding route Inundatiekanaal (OV)
- Lunettense Limeslint (witte wandelpaden, pad voor rollators, bankjes, toiletten) (BT)
- Groene Lint door Lunetten (groen routenetwerk) (GL)
- > verbinding met Amelisweerd ontwikkelen (BT)
- druk oevers vanuit hengelsport (GP)
- reguleren hengelsport (WG)
- vissers in kwetsbare oever (WG)
- fietsroutes lopen niet door (WG)
- wandelroutes lopen niet door (WG)
- onveilige situatie (verkeer) (GOL)
- fietsers, wandelaars: zorg voor oriëntatie, logische, aangename routes (GOL, GU)
- wandelen en fietsen langs oostoever kanaal: druk, onveilig, geen voetpad (GOL)
- > Houtense Pad rustige route, maar daar weer geen consequent doorlopende aanduiding als fietspad (bv rood asfalt) en storend parkeren.. (WG, GU)
- stationsgebied sluit voor fietsers niet aan op centrale as (Hondsrug) (WG, GOL)
- > wandelpad over wal Vlieland (GOL)

- > vlonders mn langs kanaal voor vissers ea recreanten (GOL)
- > verbeteren van verbinding over de sporen tussen de verschillende lunetten (WGP)
- > wandel-/ fietsverbinding langs Oud-Wulverbroekwetering naar Amelisweerd onder spoor (WGP)

natuurbeleving

- groen zorgt voor woongenot: behouden, maar beter nog: versterken (OV)
- vlinderpad, vlinderberm, vlindertuin (BT, GOL)
- storten voedsel voor vogelkasten (BT)
- nieuwe faciliteiten natuureducatie (vlinderroute /vlindertuin, tiergarten) (BT)
- wildplukplekken (WG)
- > wilgenvloedbos park De Koppel: natuurlijke bosontwikkeling + natuureducatie (GP)
- stinzenplanten in parkbos (GP)
- sierheesters en rozen : onderhoud van 6x per jaar naar 4x (GP)
- natuurbeleving langs water (OV)
- pluktuin, plukbos, plukhaag (GOL, WG)
- informatie voorzieningen (GOL)
- wijk-aan-de-wandel (informatieve routes/excursies) (WG)
- natuurspeelplekken of speelbos (GOL)
- bloemrijke bermen (inzaaien), bv langs rondweg (GOL)
- meer wilde natuur (GOL)
- plukbos, plukhaag (GOL)
- vlonders mn langs kanaal (GOL)
- vaste planten in plantvakken t.b.v. bijen, vlinders (GOL, WG)
- groenblauwe dragers: bankjes langs wandelpaden binnen natuurlijke sfeer (WGP)

LEEFBAARHEID

sociale leefbaarheid

- samen zorgen voor groen, saamhorigheid versterken (OV)
- voorzieningen en horeca, meer levendigheid graag (OV)
- eenzaamheid neemt toe -> belang ontmoeten en verbinden m.n. 65-plussers (OV)
- > breder winkelaanbod, maatsch. voorzieningen/dienstverlening, musketon (OV)
- > uitstraling winkelcentrum gedateerd en naar binnen gekeerd -> verbeteren (OV)
- binnenterreinen goede basis voor samenwerking, ontmoeting en zelfbeheer (OV)
- kunst en cultuur om ontmoeting en verbinding te versterken (OV)
- binnenhoven als ontmoetingsplekken (OV)
- ontmoetingsplekken ouderen (WG)
- gepaste horeca in het park (BT)
- > ontmoetingsplek, banken centraal punt Beatrixpark (WG)
- buurtmoestuinen (GOL, WG)

oriëntatie, identiteit, cultuurhistorie

- erkenning / behoud specifieke waarden bloemkoolwijk (WG)
- herkenningspunten binnen de wijk (GU, motie raadsleden)
- > Romeinse grens zichtbaar maken (BT)
- > historisch waardevolle structuren: Nieuwe Hollandse Waterlinie, Inundatiekanaal, Houtensepad, Oud-Wulverbroekwetering, Koppeldijk: historisch slotenpatroon (OV)
- > behouden zicht op de forten ivm cultuurhistorische waarden (GP)
- > door gefaseerd afzetten interessante doorkijkjes creëren bv. rond de forten (GP)
- bloemkoolwijk 40 jaar oud: groot onderhoud nodig (OV)
- bewoners trots op de wijk, werken aan positief imago (OV)

- eenvormig, saai, kronkelpaden = moeilijk oriënteren: dat kan beter (OV)
- zorg voor iconen , informatie voor bezoekers (OV)
- centrale as: versterken identiteit (BT)
- > omgeving De Koppel = knooppunt van historie: zichtbaar maken (WG)
- > rondweg: toestand bomen (m.n. iepen slecht), berm benutten, profiel (WG)
- zichtlijnen herstellen (WG)
- historische elementen (WG, GOL)
- > NHW: zichtbaar en beleefbaar maken, gebruiksfuncties én versterken natuur (GOL)
- identiteit: rol van groen hierin rol nu en in toekomst (WG)
- > Houtense Pad rustige route, maak consequent doorlopende aanduiding als fietspad (bv rood asfalt) (WG, GU)
- > centrale as voor fietsers en wandelaars niet herkenbaar vanaf stationsgebied (WG)
- herkenningpunten op cruciale plekken (GOL)
- > iconische bomen behouden (bv Italiaanse populier), vervangen indien nodig (GOL)
- zichtbaar erfgoed, informatie bv via QR-code (GOL)
- > minder 'groene muur' langs kanaal, doorzichten, meer transparant (GOL)
- > Inundatiekanaal verduidelijken van (historische) beplanting (WGP)

klimaatadaptatie / milieu / leefbaarheid

- > versterken groene buffer tegen fijnstof en geluid (WG)
- bestaande groenstructuur (vooral groene wal) beter benutten, ecologischer (OV)
- effecten van droogte voorkomen (OV)
- verminderen wateroverlast (OV)
- luchtkwaliteit in wijk verbeteren: langzaam verkeer voorrang (autoluw) (OV)
- zwerfafval tegengaan (GP)
- groen dat zorgt voor bufferen van water en hitte (OV)
- aanpassen en voorbereiden op gevolgen klimaatverandering (AG)
- 'Nature Based Solutions' en multifunctioneel groen (AG)
- berm en verhardingen : toekomstige inrichting en beheer (WG)
- zwerfvuil tegengaan (GOL, WG)
- te veel (geparkeerde) auto's (GOL)
- gat in bufferstrook snelweg (geluid / visueel) (WG)
- > kunstwerk de spits vergroenen, samen met kunstenaar (GOL)
- parkeren anders, ruimte voor groen (GOL)
- natuurinclusief bouwen, naturvation (WG)
- > groene wal: versterken (verdichten met snelle groeiers en wintergroen) (GOL)
- vergroenen openbare gebouwen, scholen (gevels, daken) (GOL)
- > aanpakken rondweg (GOL)
- > winkelcentrum vergroenen, water beleefbaar maken, plantvakken (GOL)
- > kruispunten veiliger (fietsers), op tijd snoeien (GOL)
- vergroenen binnenterreinen (WGP)
- overgangen binnentuinen met privétuinen in kwaliteit verbeteren (WGP)
- woonhoven gefragmenteerd: veel restruimte en ondefinieerbare plekken (WGP)
- > groene gevels De Musketon (WGP)
- > ringweg: nieuwe bomen in berm, verwijderen van overbodige verharding (WGP)

water en oevers

- betere doorstroming water (WG)
- oeverbeplanting van de waterwegen opheffen (BT)
- verbeteren waterkwaliteit, schoner en ecologischer (OV)
- water om in te varen (OV)
- oevers verbeteren/beschermen, -> vertrapping, eutrofiering, te steil (GP)
- achterstallig onderhoud m.n. baggeren, advies: 1x per 10 jaar (GP)

- waterkwaliteit verbeteren i.s.m. duikers, hondenbeleid (GP)
- wateroverlast, o.a. door overstortputten geloosd op de watergangen (GP)
- dikke laag organisch afval en/of een laag rottingslib waardoor waterdiepte zeer gering is en voor in het water levende organismen deels ongeschikt worden (GP)
- ernstige zuurstofarmoede door rottingsprocessen, gevolg: vissterfte (GP)
- algenbloei, stankoverlast, beperkt doorzicht in zomer (40-60 cm) (GP)
- > plasberm van 1 m langs watergang onderlangs Waterlinieweg (GP)
- watersysteem geïsoleerd/gecompartimenteerd door duikers, stuwen, dammen (GP)
- slechte doorstroming waardoor kroosdek, duikers weg waar het kan (WV)
- kweldruk sterk verminderd waardoor watersystemen verarmen (WV)
- natuuroevers o.a. langs centrale water en onderlangs Waterlinieweg (BBL)
- begroeiing langs watergangen: pleksgewijs struiken in oever sparen (GP)
- opgaande begroeiing langs water afzetten, gefaseerd in tijd en ruimte (GP)
- licht op watergangen houden of creëren geeft hogere kwaliteit ecosysteem (GP)
- voorkom dominantie van en overwoekeren door riet (GP)
- baggeren en schonen fasen m.n. gunstig voor libellenlarven (GP)
- bagger op de kant is onwenselijk i.v.m. woonfunctie en ecologische kwaliteit (GP)
- bagger niet met vrachtwagens afvoeren = hoge transportkosten en verstoring (GP)
- minder vaak schonen (1x per 2 of 3 jaar i.p.v. 1x per jaar) (GP)
- vegetatie aan de kant laten liggen alvorens op te halen (GP)
- plekken overslaan bij het korven of maaien van watervegetatie (GP)
- plasbermen aanleggen, gelijktijdig met baggeren of slootverbredingen (GP)
- verflauwen oevers combineren met slootverbredingen (GP)
- benutten kwellocaties voor natuurontwikkeling, zoals poelen en plasbermen (GP)
- zorg voor veiligheid, deels oplosbaar door plasberm (GP)
- oeverbeheer afgestemd op kansen flora (GP)
- oeverbegroeiing met duidelijk streefbeeld (WG, GU, GOL)
- onwenselijke tuinuitbreidingen versus oever (GOL, GP)
- water stagneert, zorgen voor betere doorstroming (kroos, rotting) (GOL, WG)
- > inundatiekanaal: beschermen oevers en natuur (GOL)
- > vooroevers aanleggen, bv Inundatiekanaal (GOL, WG)
- > drijf-eilanden (bv fortgrachten) (GOL, WG)
- > kademuuren benutten, bv water Hondsrug, formuren (GOL)
- > sloten onderlangs waterlinieweg voorzien van natuurvriendelijke oevers (WGP)

PaulvanKan
Natuur & landschap

groen ontwikkelplan lunetten
rapport: 2022/163/01 datum: 8 oktober 2022